RAPORT DE TOTALIZARE A ACTIVITĂȚII CONSILIULUI NAȚIONAL PENTRU DETERMINAREA DIZABILITĂȚII ȘI CAPACITĂȚII DE MUNCĂ

Anul 2021

Situaţia persoanelor cu dizabilităţi în Republica Moldova

Potrivit datelor statistice cu privire la numărul total al persoanelor cu dizabilităţi, beneficiari de pensii pe dizabilitate și alocații sociale de stat, *aflați la evidența CNAS* (situația la 01.01.2022), constituie 167163 persoane, dintre care adulți – 156596 și copii – 10567. La 10 mii locuitori în mediu revin 643 persoane cu dizabilităţi.

Tabelul nr.1 Numărul persoanelor cu dizabilităţi, situația din 01.01.2022 (aa.2017-2021) *Sursa CNAS*

Total persoane cu dizabilităţi, (inclusiv):	**Anul 2017**		**Anul 2018**		**Anul 2019**		**Anul 2020**		**Anul 2021**	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
	179628	100	175131	100	176056	100	173568	100	167163	100
Adulți	167952	93,5	164496	93,9	165372	93,9	163139	94,0	156596	93,7
Copii	11676	6,5	10635	6,1	10684	6,1	10429	6,0	10567	6,3

Conform datelor BNS, datele precizate privind numărul populației cu reședință obișnuită la 01.01.2021 constituie 2 597107 persoane, inclusiv 2 054 042 persoane adulte și 543065 copii de vîrstă 0-17 ani. Pentru anul 2021 ponderea persoanelor cu dizabilităţi din numărul populației constituie 6,43%, pentru populația adultă este 7,6% și copii – 1,9%.

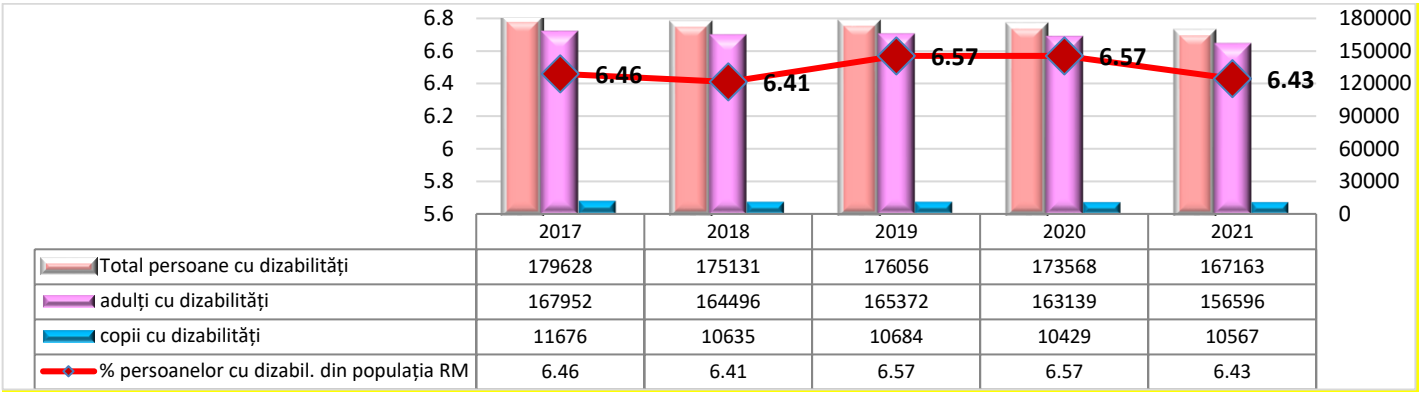
În anul 2021, comparativ cu anul 2020, numărul persoanelor cu dizabilităţi s-a micsorat cu 6405 (cu 3,8%), inclusiv în rândul persoanelor adulte – cu 6543 (4,2%), iar numărul copiilor cu dizabilităţi în vârstă de pînă la 18 ani s-a majorat cu 138 (1,3%).

Tabelul nr.2. Categoriile de persoane cu dizabilități, beneficiari de pensii/alocații sociale de stat, (aa.2017-2021) *Sursa CNAS*

	a. 2017	**a. 2018**	**a.2019**	**a.2020**	**a.2021**
Beneficiari pensii de dizabilitate, mii (inclusiv):	**131,02**	**127,53**	**125,23**	**121,28**	**113,03**
În urma unei afecţiuni generale	126,2	122,9	120,8	117,01	109,01
În urma unui accident de muncă	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8
În urma unei boli profesionale	0,08	0,08	0,08	0,08	0,07
Participanţi la lichidarea avariei de la Cernobîl	1,7	1,6	1,6	1,6	1,5
Din rândul militarilor	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Beneficiari alocații sociale, mii (inculsiv):	**48,6**	**47,6**	**50,8**	**52,2**	**54,1**
Persoane cu dizabilități	9,6	10,0	12,7	14,1	14,6
Dizabilități din copilărie	27,3	27,0	27,5	27,7	27,9
Dizabilitate până la vârsta de 18 ani	11,7	10,6	10,7	10,4	10,6

Analiza datelor statistice (*Sursa CNAS)* referitor la categoriile de persoane cu dizabilităţi, scoate în evidență următoarele: În perioada anului 2021 circa 113,03 mii de persone au beneficiat de pensii de dizabilitate (67,6%) și 54,1 mii persoane (32,4%) au beneficiat de alocaţii sociale de stat. În cazul persoanelor cu dizabilități care beneficiază de pensii, numărul acestora s-a micșorat cu 2,3% comparativ cu anul 2020. În dependență de cauza care a determinat stabilirea dizabilităţii, se constată, că în proporţie de 96% dizabilitatea a survenit în urma unei afecţiuni generale.

Diagrama nr.1 Situaţia persoanelor cu dizabilităţi aa.2016-2021 *Sursa CNAS, BNS*

	2017	2018	2019	2020	2021
Total persoane cu dizabilități	179628	175131	176056	173568	167163
adulți cu dizabilități	167952	164496	165372	163139	156596
copii cu dizabilități	11676	10635	10684	10429	10567
% persoanelor cu dizabil. din populația RM	6.46	6.41	6.57	6.57	6.43

Notă: În anii 2019 şi 2020 Indicatorul „ponderea persoanelor cu dizabilități" este calculată din populația medie pe țară recalculată, conform datelor BNS, iar în anul 2021 – din numărul populației cu reședință obișnuită la 01.01.2021

Managementul serviciului Tehnologii Informaționale și Monitorizare

În perioada anului 2021 în temeiul Acordului de colaborare privind modernizarea serviciilor guvernamentale între CNDDCM și Agenția de Guvernare Electronică, a fost în curs de desfășurare Proiectul „Modernizarea Serviciilor Guvernamentale 2018-2022", cu suportul financiar al Băncii Mondiale, care prevede: Reengineringul proceselor de management în cadrul Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității (CNDDCM) și Formarea platformei de serviciilor digitale (inclusiv formarea și extinderea punctelor de acces pentru servicii electronice).

Pe parcursul anului 2021 s-au desfășurat ședințe-online cu dezvoltatorii noului sistem informațional automatizat, avînd ca scop dezvoltarea unor noi funcționalități, ce vor permite pe viitor excluderea circulației documentelor pe support de hârtie.

Una din activitățile importante, care au fost în proces de realizare pe parcursul anului 2021 a fost implicarea în procesul de elaborare a noului sistem informațional al Consiliului – Sistemul Informațional Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, inclusiv elaborarea Conceptului și a Regulamentului și pregătirea acestora pentru aprobare prin Hotărâre de Guvern, instruirea viitorilor utilizatori ai SI DDCM, testarea funcționalităților sistemului informațional și pilotarea acestuia.

De asemenea pe parcursul acestui an au fost soluționate 820 demersuri parvenite de la echipe și structuri teritoriale în dosarele electronice SIAAS.

A fost întocmit Formularul nr. 6 "Propuneri de buget a cheltuielilor pentru tehnologii informaționale și comunicații (TIC) pentru anul 2022 şi estimările pentru anii 2023-2024".

S-au procurat următorul echipament tehnic: Procesoare pentru calculatoare – 20, Laptop-uri – 16, PC monobloc – 6, UPS – 20 buc, imprimante – 1buc.

Managementul resurselor umane

Efectivul-limită al Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilitații și Capacității de Muncă pe parcursul anului 2021, este de 168 unităţi (aprobate conform schemei de încadrare), din care au fost ocupate – 140 unităţi, vacante – 28 unităţi, total personal angajat – 126 salariați (de bază – 107 persoane, cumul extern – 19 persoane, cumul intern – 42 persoane), de vârstă pensionară – 29 persoane, cu dizabilități – 10 persoane.

Administrația – 51 de unităţi (aprobate conform schemei de încadrare), din care sunt ocupate – 33 funcții, (de vârstă pensionară – 7 persoane), vacante – 18 funcții.

Expert în determinarea gradului de dizabilitate – 61 de unităţi (aprobate conform schemei de încadrare), din care sunt ocupate – medici experți – 40 funcții, (de vârstă pensionară – 12 persoane), vacante – 4 funcții, asistenți sociali – 15 funcții, (de vârstă pensionară – 2 persoane), vacante – 2 funcții, psihopedagogi – 6 funcții, vacante – 1 funcție.

Structurile teritoriale (Specialist relaţii sociale) – 56 de unităţi (aprobate conform schemei de încadrare), din care sunt ocupate – 51 funcții, (de vârstă pensionară - 8 persoane), vacante – 7 funcții.

În structura CNDDCM sunt următoarele subdiviziuni: Conducerea Consiliului, Serviciile de control al determinării gradului de dizabilitate nr.1; nr.2; nr.3; Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate echipe 15, Structurile teritoriale în mun. Chișinău, mun. Bălți, r.Cahul, r. Ungheni, r. Soroca, r. Orhei, r. Strășeni, r. Edineț, r. Hîncești, unităţile administrativ-teritoriale Comrat şi Ceadîr-Lunga r. Briceni, r. Ocnița, r. Dondușeni, r. Rîșcani, r. Drochia, r. Glodeni, r. Fălești, r. Sîngerei, r. Florești, r. Șoldănești, r. Rezina, r. Călărași, r. Telenești, r. Nisporeni, r. Criuleni, r. Dubăsari, r. Anenii Noi, r. Ialoveni, r. Cimișlia, r. Căușeni, r. Ștefan Vodă, , r. Leova, r. Basarabeasca, r. Taraclia, r. Cantemir.

Managementul juridic

Pe parcursul anului 2021 au parvenit în total 1252 petiții, cu 18,8% ori mai multe comparativ cu anul 2020 -1016 petiții, **cu privire la dezacord - 164 petiții (**a. 2020 – 157), din ele: **(**a. 2019 – 151, a. 2018 – 180 petiții, a. 2017 – 107 petiții). Din numărul total de petiții, un număr mare este cu solicitări de eliberarea Concluziei pentru compensarea cheltuielilor de transport pentru persoanele cu dizabilități ale aparatului locomotor, precum și explicații a metodologiei de determinare a dizabilității, a programului de reabilitare și incluziune socială, inclusiv a recomandărilor de muncă, eliberare a copiilor de acte, eliberare de duplicate, confirmarea certificatelor de dizabilitate ș.a.

Toate petiţiile au fost examinate în conformitate cu prevederile actelor normative și legislative în vigoare, cu respectarea termenelor de examinare.

Au fost primite în audienţă 651 persoane (inclusiv prin intermediul liniei fierbinte) cu diverse subiecte invocate, care au fost soluţionate conform normelor juridice.

Au fost convocate 11 Ședințe a Comisiei de litigii de pe lângă Ministerul Sănătății, Muncii și Protecţiei Sociale, cu examinarea a 176 de contestații din care 166 au fost respinse ca fiind nefondate, 10 - revăzute în cadrul Serviciilor de control. Reclamații în Registrele de Reclamații, pe perioada anului 2021, nu sunt.

Reprezentanții desemnați de CNDDCM au participat la 36 procese judecătorești în instanțe de toate nivelele, unde au fost examinate 18 acțiuni înaintate de reclamanți, dintre care 6 dosare civile finisate cu câștig de cauză pentru CNDDCM și Comisia de litigii de pe lîngă MSMPS, 12 dosare civile fiind în curs de examinare.

Indicatorii de bază privind activitatea Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate, a Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate, Structurilor teritoriale și Biroului de înregstrare și arhivare în perioada anului 2021

Date statistice cu privire la determinarea dizabilității (primar si repetat), anii 2019-2021

Pe parcursul anului 2021 în cadrul Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă au fost expertizate primar și repetat 54421 persoane (adulți și copii), dintre care au fost încadrate în grad de dizabilitate 52017 persoane – 95,6% din numărul de persoane expertizate, inclusiv 45620 adulți și 6397 copii. Persoanele adulte cu dizabilități (primari și repetați) constituie 87.7%, copiii pînă la vîrsta de 17 ani,11 luni și 29 zile – 12.3%.

Tabelul nr.3 Dizabilitatea primară si repetată, adulți și copii, anii 2018-2021

	2019		2020		2021	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total adresări la CNDDCM	**70145**	**100**	**60608**	**100**	**54421**	**100**
Inclusiv adulți	**62271**	**88.8**	**52643**	**86.9**	**47850**	**87.9**
Inclusiv copii	**7874**	**11.2**	**7965**	**13.1**	**6571**	**12.1**
TOTAL persoane cu dizabilităţi *(primari si repetați)*	**66923**	**95**	**57839**	**95.4**	**52017**	**95.6**
inclusiv cu: - grad sever	8369	12.5	7660	13.2	6850	13.2
- grad accentuat	31961	47.8	25009	43.2	21428	41.2
- grad mediu	26593	39.7	25170	43.3	23739	45.6
Inclusiv adulți cu dizabilităţi *(primari si repetați)*	**59232**	**84.6**	**50037**	**86.5**	**45620**	**87.7**
inclusiv cu: - grad sever	6647	11.2	5660	11.3	5333	11.7
- grad accentuat	28406	48	21664	43.3	18670	40.9
- grad mediu	24179	40.8	22713	45.4	21617	47.4
Inclusiv copii cu dizabilităţi *(primari si repetați)*	**7691**	**11.7**	**7802**	**13.5**	6397	**12.3**
inclusiv cu: - grad sever	1722	22.4	2000	25.6	1517	23.7
- grad accentuat	3555	46.2	3345	42.9	2758	43.1
- grad mediu	2414	31.4	2457	31.5	2122	33.2
Neîncadrați Total	**2420**	3.3	**2769**	4.6	**2407**	4.4
Inclusiv adulți (primari si repetați)	2240	3.5	2606	5.2	2230	4.7
Inclusiv copii (primari si repetați)	180	2.3	163	2.1	174	2.6

Analiza comparativă a datelor statistice privind structura dizabilității persoanelor adute și copiilor, încadrați primar și repetat în grad de dizabilitate în anii 2020 și 2021, stabilește scaderea cu 10% a numărului total de persoane recunoscute cu dizabilități, precum și creșterea ponderii acestora din numărul total de adresări cu 0,2%. În anul 2021, comparativ cu anul 2020, s-a micșorat cu 8,8% numărul persoanelor adulte încadrate în grad de dizabilitate, și numărul copiilor, recunoscuți cu dizabilități s-a micșorat cu 18%.

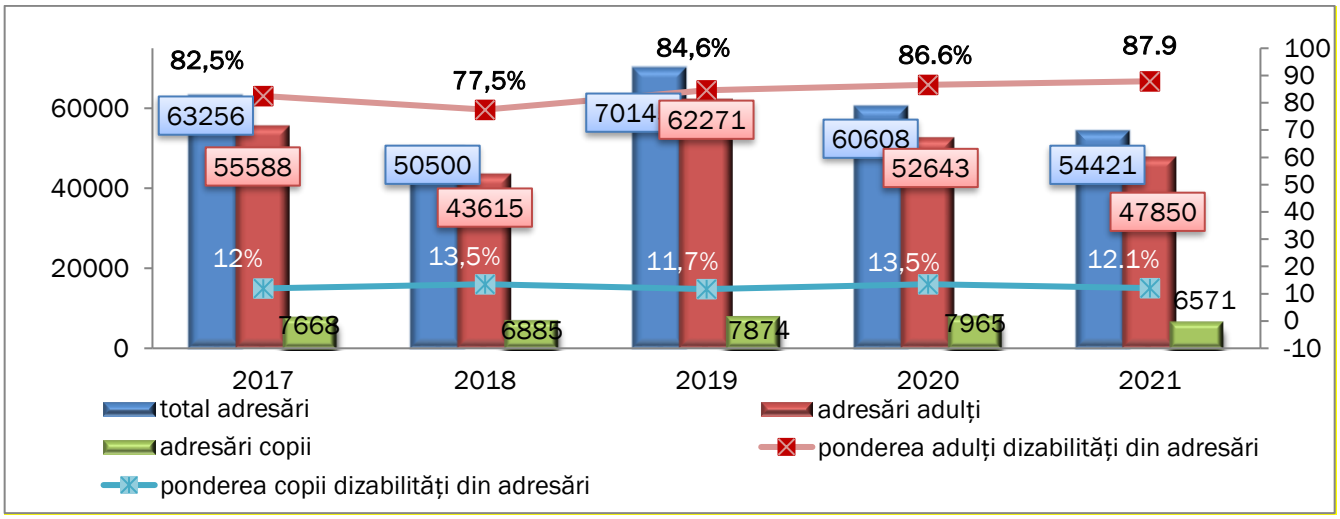
Numărul persoanelor adulte, expertizate primar și repetat, încadrate în gradele de dizabilitate sever s-a majort cu 0,4% și mediu cu 2,0%, iar accentuat s-a micșorat cu 2,4%, în anul 2021, comparativ cu anul 2020.

Numărul total al copiilor, recunoscuți cu dizabilități, expertizați primar și repetat, încadrați în anul 2021 în grad de dizabilitate s-a micșorat, comparativ cu anul 2020.

Ponderea copiilor încadrați în grad accentuat în anul 2021 s-a majorat comparativ cu anul 2020 cu 0,2%, în grad sever – a descrescut cu 1,9%, în grad mediu - a crescut cu 1,7%.

În anul de referință numărul total al persoanelor adulte și copii (primari și repetați) neîncadrați în grad de dizabilitate, comparativ cu anul 2020 a scăzut cu 13%.

Diagrama nr.2 Dizabilitatea primară si repetată, adulți și copii, anii 2017-2021

De menționat, că în anul implementării reformei instituționale – a.2018 a fost înregistrată o micșorare cu 5 % a ponderii persoanelor adulte, încadrate în grad de dizabilitate, comparativ cu anul precedent și cu ulterioara creștere continuă a acestui indicator: cu 7,1% în anul 2019, acest trend menținându-se și în anii 2020 (cu 2%) și în anul 2021 (cu 1,3%).

Dizabilitatea fără termen

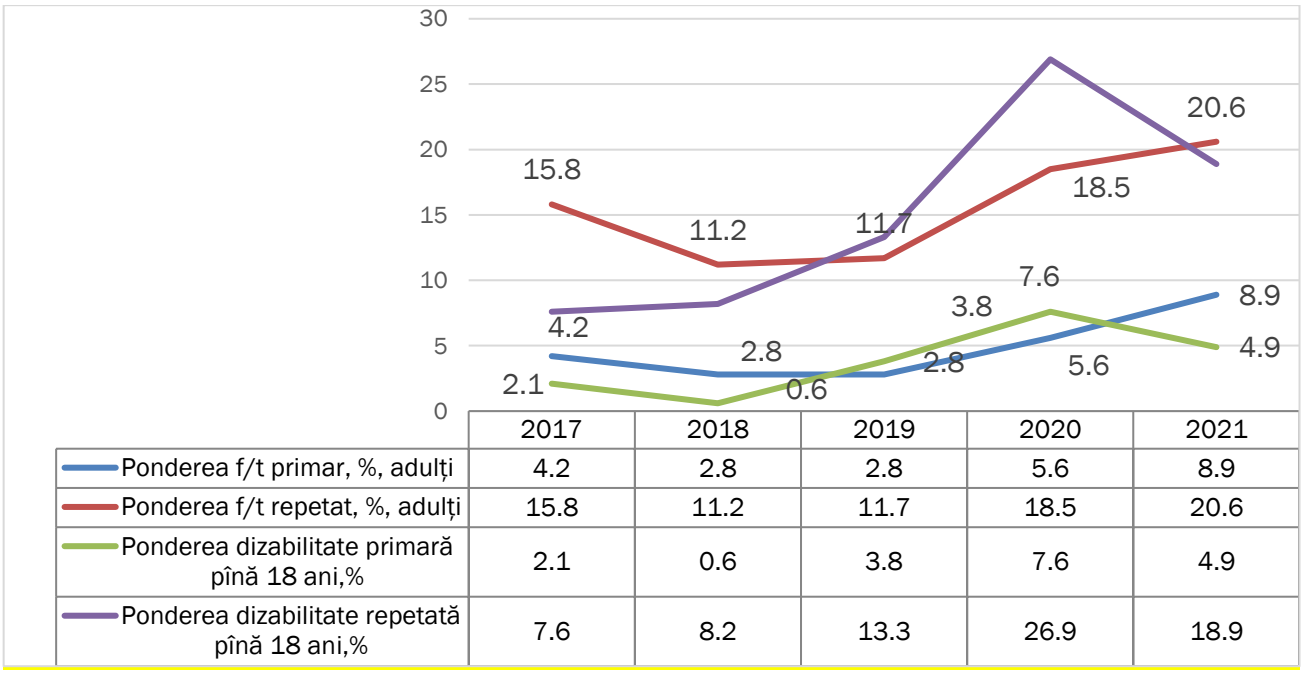
În anul 2021 dizabilitatea fără termen a fost stabilită pentru 901 persoane (a.2020 – 513) din total persoane cu dizabilitate primară – 11543 (a.2020 – 9174 persoane) şi pentru 7331 persoane cu dizabilitate repetată (a.2020 – 7351) din 40474 total persoane (a.2020 – 40863), ceia ce constituie 7,8% din dizabilitatea primară și respectiv 18,1% din dizabilitatea repetată.

În anul 2021, comparativ cu anul 2020, în rîndul persoanelor adulte cu dizabilități se constată o majorare a ponderii dizabilității primare și repetate fără termen de reexaminare cu 3.3% și, respectiv, cu 2.6%.

Totodată, dizabilitatea pentru un termen de pînă la 17 ani 11 luni şi 29 de zile a fost stabilită pentru 73 copii (a.2020-94) din total persoane cu dizabilitate primară - 1478 (a.2020- 1243) şi pentru 929 copii cu dizabilitate repetată (a.2020 –1763) din 4919 total persoane (a.2020 – 6559), ceia ce constituie 4.9% din dizabilitatea primară și respectiv 18.9% din dizabilitatea repetată.

Comparativ cu anul 2020 a fost stabilită o descreștere a ponderii dizabilităţii pentru un termen de pînă la 17 ani 11 luni şi 29 de zile atît primare, cu 2,7% ,cît şi repetate - cu 8,0%.

Diagrama nr.3. Dizabilitatea stabilită fără termen, adulţi şi copii, a.2017-2021, %

	2017	2018	2019	2020	2021
Ponderea f/t primar, %, adulți	4.2	2.8	2.8	5.6	8.9
Ponderea f/t repetat, %, adulți	15.8	11.2	11.7	18.5	20.6
Ponderea dizabilitate primară pînă 18 ani,%	2.1	0.6	3.8	7.6	4.9
Ponderea dizabilitate repetată pînă 18 ani,%	7.6	8.2	13.3	26.9	18.9

Rezultatele expertizării primare a persoanelor adulte în vîrstă de 18 ani și peste

Pe parcursul anului 2021, conform datelor statistice au fost expertizate primar 11362 persoane adulte (a.2020 – 10142), dintre care 88,5%, sau 10065 persoane au fost recunoscute persoane cu dizabilități (în anul 2020– 9174/90,4%).

Din numărul persoanelor cu dizabilități:

- 3624 (36,0%) – locuitori urbani (a.2020- 35,5%), inclusiv 3320 în vîrsta aptă de muncă și 304 – de vîrstă pensionară;
- 6441 (63,9%) – locuitori rurali, (a.2020-64,5%), respectiv: 6025– de vîrsta aptă de muncă și 416 – de vîrstă pensionară.

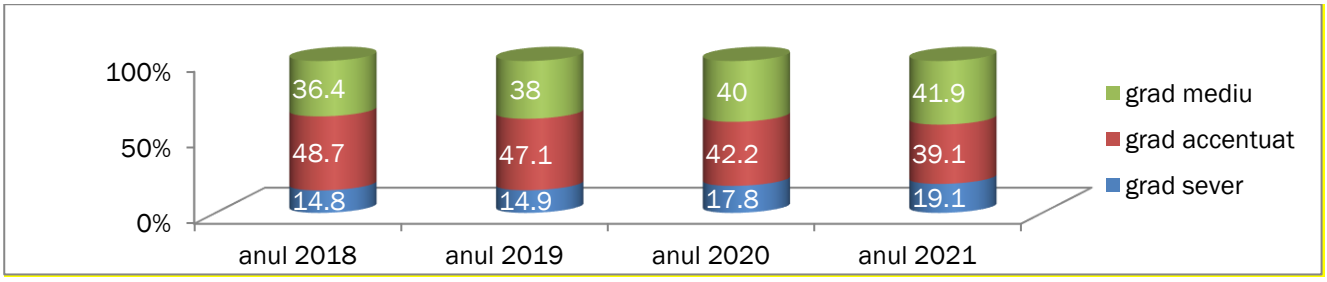
Totodată, în anul de referință - nu s-au incadrat în grad de dizabilitate 1297 persoane (12,9%), comparative cu anul 2020 – 968 persoane.

În urma accidentelor de muncă au fost recunoscute primar persoane cu dizabilități 22 persoane (a.2020- 8), în urma bolilor profesionale - 0 (a. 2020- 1), în urma avariei de la Cernobîl – 12 persoane (a. 2020 -8), din numărul militarilor – 21 (a.2020 - 14), persoane cu dizabilități din copilărie – 234 (a. 2020 - 166).

Tabelul nr.4 Structura dizabilității primare, persoane de 18 ani și peste, anii 2017-2021

	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Total adresări la CNDDCM	13062	10376	15665	10142	11362
din ei: recunoscute persoane cu dizabilităţi	10337	8350	13713	9174	10065
nu s-au încadrat în grad de dizabilitate	915	710	922	968	1297
persoane cu dizabilităţi în urma accidentelor de muncă	5	8	16	8	22
persoane cu dizabilităţi în urma bolilor profesionale	1	0	1	1	0
persoane cu dizabilităţi în urma avariei CA Cernobîl	2	2	5	8	12
persoane cu dizabilităţi din numărul militarilor	11	17	25	14	21
persoane cu dizabilităţi din copilărie	222	333	149	166	234

Diagr. nr.4 Structura dizabilității primare conf. gradelor de dizabilitate, adulți, aa. 2018-2021, %

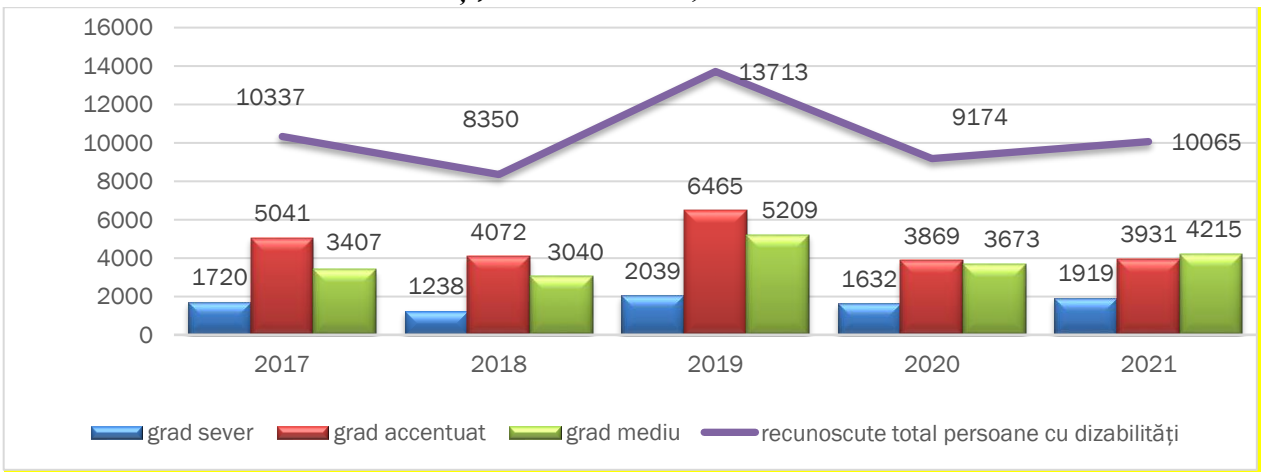

Analiza dizabilității primare în rîndul persoanelor adulte în anul 2021 comparativ cu anul 2020, denotă următoarele: în anul 2021, în structura dizabilității primare predomină gradul mediu, fiind urmat de gardul accentuat și gradul sever, comparativ cu 2020 unde predomina gradul accentuat.

Conform structurii, ponderea gradului sever este de 19,1%, în creștere comparativ cu anul precedent (17,8%), precum și a gradului mediu – 41,9%, în anul 2020 – 40,0%, ponderea gradului accentuat a descrescut în anul 2021 cu 3,1% pînă la 39,1%, (a.2020–42,2%).

Totodată, pe parcursul anilor 2018 – 2021 se evidențiază o tendință de creștere stabilă a ponderii gradului mediu de la 36,4% la 41,9% și a gradului sever de la 14,8% - la 19,1%, concomitant cu micșorarea gradului accentuat de la 48,7% în anul 2018 la 39,1% în anul 2021.

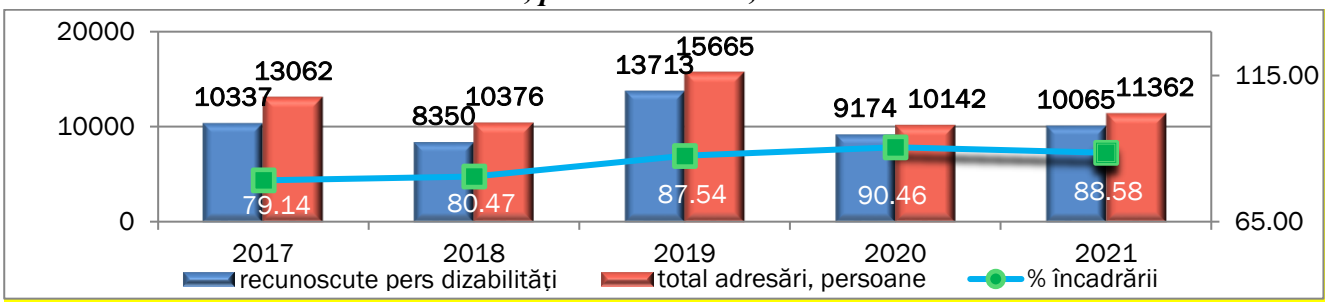
Diagrama nr.5 Structura dizabilității primare conform gradelor de dizabilitate, adulți, anii 2017-2021, număr cazuri

În structura dizabilității primare predomină bărbaţii cu 58,5% – 5887 persoane (femei – 4178). Analiza dizabilităţii pe grupe de vârstă denotă un număr mai mare al persoanelor cu dizabilităţi după vârsta de 50 de ani – 6021 persoane/59,8%. Totodată, numărul persoanelor cu dizabilităţi rămâne înalt şi pentru segmentul de vârstă 40-49 de ani – 2236 persoane (22,2%).

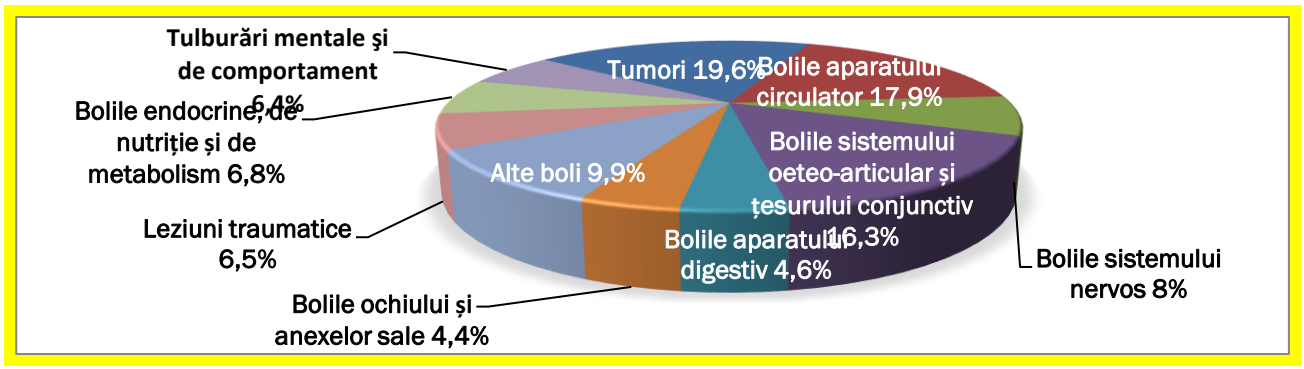
Incidența dizabilității primare la 100 000 locuitori în anul 2021 este de 490 și, comparativ cu anul 2020 (336) este în creștere cu 154 la 100 mii locuitori.

Diagrama nr. 6 Ponderea persoanelor adulte recunoscute primar cu dizabilități din numărul total de adresări, persoane adulte, aa. 2017-2021

În anul de raportare, comparativ cu anul 2020 a crescut cu 10,7% numărul de persoane, care primar au solicitat determinarea gradului de dizabilitate, cu 8,8% fiind în creștere și numărul de persoane, care au fost primar recunoscute cu dizabilități, însă procentul încadrării în grad de dizabilitate s-a diminuat ușor - cu 1,88%.

Diagr. nr. 7 Structura dizabilității primare conform grupelor de nozologii, adulți, a.2021, %

Analiza structurii dizabilității primare conform nozologiilor la persoanele de peste 18 ani în anul de referință denotă prevalența tumorilor – 19,6% (a.2020 -20,4%), inclusiv tumorilor maligne (92,2%), care în 47,3% cazuri au dus la dizabilitate accentuată și în 33,0% – la dizabilitate severă.

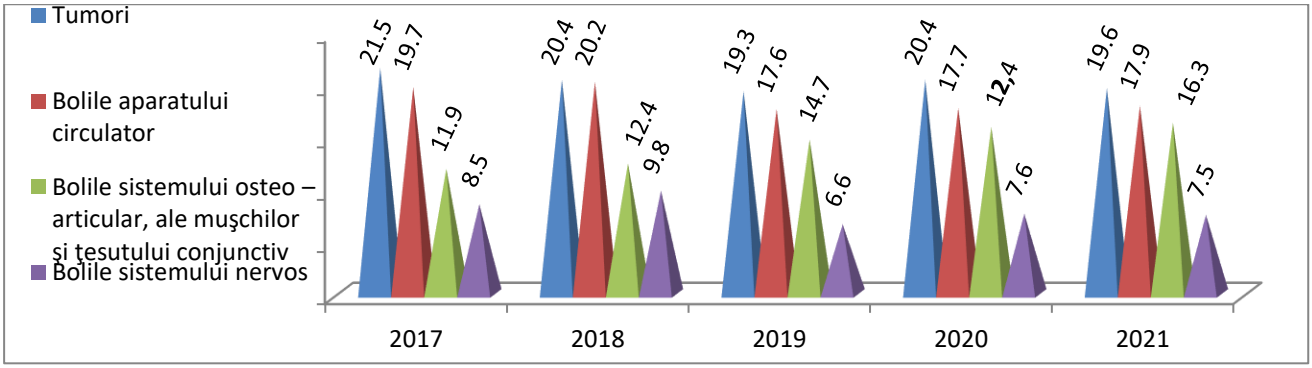
Pe locul II sunt bolile aparatului circulator – 17,9% (anul 2020 -17,7%), dintre care 42,7% constituie bolile cerebro-vasculare și 27,5% - boala ischemică a inimii, urmare cărora au fost recunoscute persoane cu dizabilitate accentuată în 39,8% cazuri și în 35,4% - la recunoașterea gradului mediu de dizabilitate la persoanele în vîrsta aptă de muncă.

Pe locul III – se plasează bolile sistemului osteoarticular și țesutului conjunctiv -16,3% (a.2020-15,9%), 47,3% dintre care constituie artrozele și 31,9% - bolile degenerative ale coloanei vertebrale.

Locul IV este ocupat de Bolile sistemului nervos – au determinat o pondere de 7,5 % din dizabilitatea primară la adulți (a.2020- 7,6%), inclusiv epilepsia și sindroamele epileptice- respectiv – 11,1%.

Pe locul V se plasează Bolile endocrine, de nutriție și de metabolism – 6,8% (a.2020 – 6,5%), inclusiv diabetul zaharat – 83,4% și afecțiunile glandei tiroide -12,1%, urmate de leziunile traumatice – 6,5% (a.2020 – 6,8%), Tulburarile mentale – 6,4%, (a.2020– 5,8%); bolile aparatului digestiv – 4,6% (a.2020 – 5,1%), inclusiv ciroza hepatică – 71,2%, bolile ochiului și anexelor sale – 4,4% (a.2020 – 4%), urmare cărora în vîrsta aptă de muncă predomină gradul mediu – 36,0%, în vîrsta pensionară – gradul sever – 25,0%.

Diagrama nr.8 Structura dizabilității primare, nozologiile predominante, adulți, aa.2016-2021, %

Structura dizabilității primare în funcție de nozologiile predominante la persoanele de vârsta de 18 ani şi peste în perioada anilor 2017-2021 are următoarele tendințe:

Ponderea tumorilor după majorare cu 1,1% în anul 2020, în anul 2021 a revenit la nivelul de 19,6%, cu micșorare de 0,8%;

Ponderea bolilor aparatului circulator în anul de raportare este de 17,9% la nivelul anilor 2019-2020, când a atins valorile de 17,6-17,7%;

Totodată, se atestă creșterea continua a ponderii bolilor sistemului osteo-articular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv de la 11,9% în anul 2017 pînă la 16,3% în anul 2021.

În anul 2021 numărul de cazuri de boli ale sistemului nervos s-a majorat cu 0,1%, în comparație cu anul precedent, când s-a înregistrat o ușoară creștere – cu 1%, după o micșorare considerabilă – cu 2,9% în 2019.

Expertizarea repetată a persoanelor cu dizabilități de vîrstă 18 ani și peste

În anul 2021 au solicitat determinarea repetată a gradului de dizabilitate 36488 persoane, dintre care din nou au fost încadrate în grad de dizabilitate 35555 persoane, inclusiv 3414 persoane (9,4%) în grad sever, 14739 – în grad accentuat (40,4%) și 17402 (47,7%) – grad mediu, totodată 933 persoane, sau 2,6% - nu au fost încadrați în grad de dezabilitate.

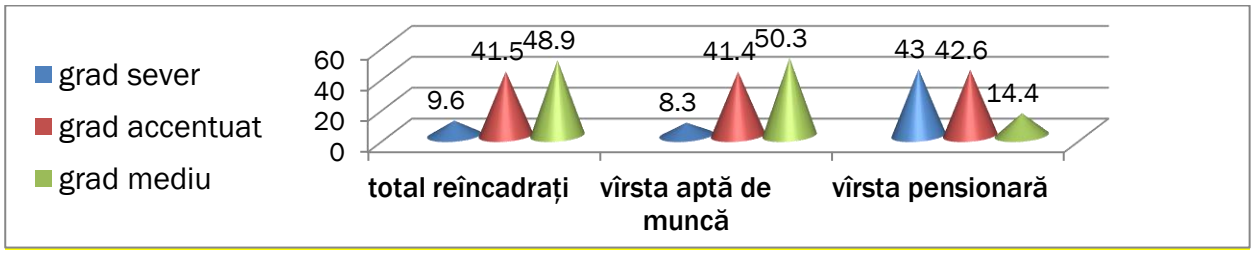
Tabelul nr.5 Rezultatele reexpertizării persoanelor adulte cu dizabilități în anul 2021

	Număr persoane reexpertizate		Reîncadraţi în grad de dizabilitate		din ei:					
					Grad sever		Grad accentuat		Grad mediu	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total: inclusiv:	36488	100	35555	97,4	3414	9,6	14739	41,5	17402	48,9
În vîrstă aptă de muncă	35148	96,3	34225	93,8	2841	8,3	14173	41,4	17211	50,3
Vîrstă pensionară	1340	3,7	1330	3,6	573	43	566	42,6	191	14,4

Analizînd aceiași indicatori în categoria de vîrstă aptă de muncă se atestă următoarea situație: din 35148 persoane reexpertizate la 2841 persoane (8,3%) –stabilit gradul sever de dizabilitate, la 14173 persoane (41,4%) – gradul accentuat, gradul mediu – 17211persoane (50,3%). Din numărul persoanelor de vîrstă pensionară reexpertizate: din 1330 persoane la 573 (43%) persoane a fost stabilit gradul sever, la 566 persoane (42,6%) – gradul accentuat și la 199 (14,4%) –gradul mediu. Astfel, în categoria de vîrstă pensionară ponderea gradului sever este mai mare cu 34,7% decît în vîrsta aptă de muncă, ponderea gradului accentuat –

respectiv cu 0,8%, ponderea gradului mediu în vîrsta aptă de muncă fiind semnificativ mai mare decît în vărsta pensionară – cu 35,9%.

Diagrama nr.9 Structura dizabilității repetate la persoanele de 18 ani și peste, anul 2021, %

În anul 2021 ponderea persoanelor din nou încadrate în grad de dizabilitate s-a majorat – cu 1,3% comparativ cu anul 2020 (de la 96,1% pînă la 97,4%). De menționat, că în perioada anilor 2017-2020 a existat tendința de descreștere a ponderii persoanelor din nou încadrate în grad de dizabilitate de la 98,5% (a.2017) – la 97,6% în anul 2018, iar în 2019 ramînînd la același nivel - 97,7% și micșorându-se la 96,1% în anul 2020. Iar în anul 2021 s-a înregistrat o creștere ușoară a acestui indicator până la 97,4% (cu 1,3%).

Tabelul nr.6 Rezultatele reexpertizării persoanelor adulte cu dizabilități, anii 2017-2021

	2017		2018		2019		2020		2021	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Număr reexpertizaţi total	42695	100	33239	100	46606	100	42501	100	36488	100
Din nou încadraţi în grad de dizabilitate	42044	98,5	32437	97,6	45519	97,7	40863	96,1	35555	97,4
Dizabilitatea a fost stabilită fără termen	6821	16,0	3591	11,7	5342	11,5	7351	17,9	7331	20,6
Persoane neîncadrate în grad de dizabilitate	651	1,5	802	2,4	1087	2,3	1638	3,8	933	2,6
Persoane cu dizabilități din copilărie	3104	7,3	2687	8,1	3703	7,9	3198	7,5	2581	7,3

Ponderea persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate din numărul celor reexpertizate a suferit deasemenea modificări: cu creștere pînă la 2,4 % în anul 2018 si cu o majorare semnificativa până la 3,8% în 2020, iar în anul 2021 – cu diminuare – până la 2,6%.

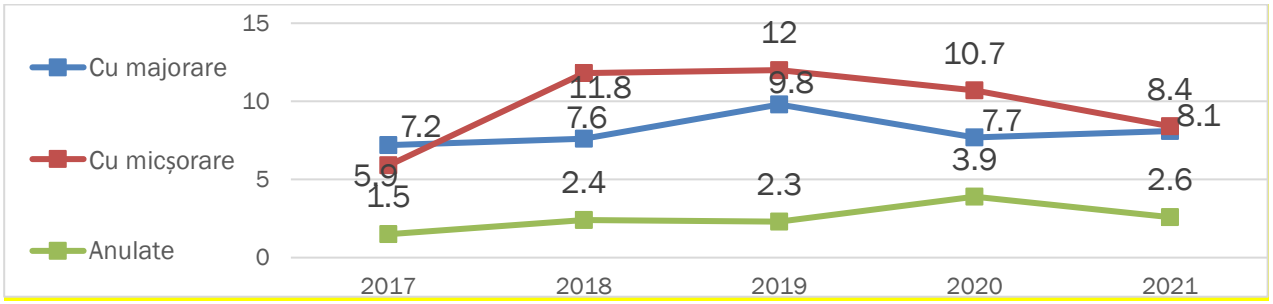
Tabelul nr.7 Modificarea gradelor de dizabilitate, adulți expertizați repetat, anii 2017-2021

Perioada	Număr reexpertizaţi total	Cu majorare		Cu micșorare		Anulate	
		c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
2017	42695	3064	7,2	2518	5,9	651	1,5
2018	33239	2515	7,6	3922	11,8	802	2,4
2019	46606	4561	9,8	5611	12,0	1087	2,3
2020	42501	3278	7,7	4568	10,7	1638	3,9
2021	36488	2951	8,1	3066	8,4	933	2,6

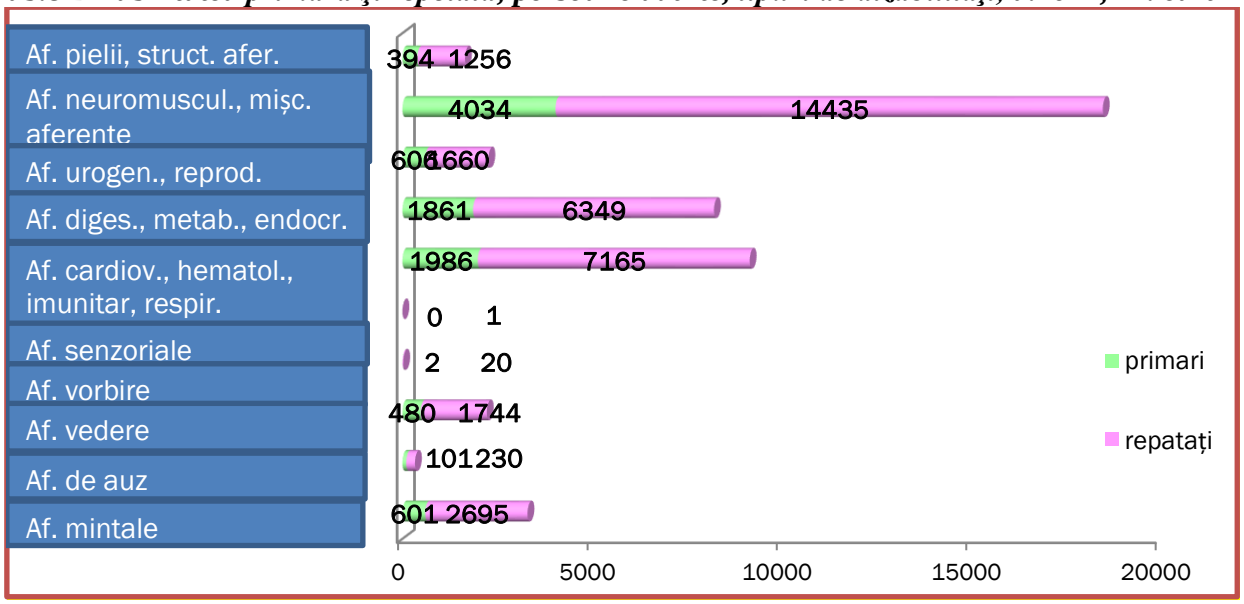
Modificarea cu majorare a gradelor de dizabilitate la persoanele de 18 ani și peste, expertizate repetat prezintă o creștere ușoară cu 0,4% în anul 2021, comparativ cu a. 2020, în care a fost în scădere de 2,2%, iar în anii 2017-2019 avînd o tendință de majorare stabilă de la 7,2% la 9,8%. În procesul de modificare a gradelor de dizabilitate cu anularea acestora

în perioada anilor 2017-2020 s-a determinat o creştere, atingînd valorile de la 1,5% (a.2017) pînă la 3,9% în anul 2020 și o diminuare cu 1,3% în a.2021. Modificarea gradelor de dizabilitate cu micșorare în perioada de referință demonstrează o creștere substanțială, practic dublîndu-se în anul 2019 – 12,0%, comparativ cu anul 2017 (5,9%), în anul 2020 – a înregistrat o scadere cu 1,3%, și în 2021 comparativ cu a.2020 - în scădere cu 2,3% - ajungând până la10,7% .

Diagrama nr.10 Modificarea gradelor de dizabilitate adulți reexpertizați, anii 2016-2021, %

Tab.8 Dizabilitatea primară şi repetată, persoane adulte, tipuri de dizabilităţi, a.2021, nr. cazuri

Analiza dizabilităţii persoanelor de 18 ani şi peste (locuitori urbani şi rurali, primari şi repetaţi) după tipurile de afectări în anul 2021 denotă următoarele:

- pe I loc se plasează Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente - 18469 persoane, ce constituie 40,5% din numărul total persoane adulte recunoscute cu dizabilităţi (primari şi repetaţi)
- pe locul II se află Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator cu 8335 persoane, ce constituie 18,3%.
- pe locul III se află Afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin – 8210 persoane, sau 18,0% din numărul total.
- Afectările mintale se plasează pe locul IV, cu 3296 cazuri, constituind 7,2%, urmate de Afectările urogenitale și de reproducere 2266 persoane (5,0%) și Afectările senzoriale de vedere cu 2224 persoane (4,9%) și Afectări ale pielii și structurilor aferente cu 1650 persoane(3,6%) și Afectări senzoriale de auz cu 331 persoane (0,7)%.
- Ultimele locuri le revin Afectări de vorbire – 22 persoane, sau 0,05% și Afectări senzoriale de alte tipuri – 1 persoană.

De menționat, că categoria persoanelor cu dizabilități repetate, locuitori ai localităților rurale constituie 51,4% din toate tipurile de dizabilități.

Tabelul nr.11 Recomandările din Programele individuale de reabilitare şi incluziune socială, oferite persoanelor adulte în perioada anului 2021

	Recomandări	Total recomandat	Caz primar			Caz repetat		
			Total	recomandat		Total	recomandat	
				urban	rural		urban	rural
1	Tratament şi supraveghere la medicul de familie	43950	9779	3495	6284	34171	11528	22643
2	Kinetoterapie	14675	3233	1168	2065	11442	3790	7652
3	Reabilitare medicală	29176	6635	2394	4241	22541	7680	14861
4	Îngrijiri paliative	521	226	77	149	295	107	188
5	Mijloace asistive	733	199	72	127	534	188	346
6	Protezare auditivă	176	63	25	38	113	27	86
7	Protezare a membrelor superioare	62	12	3	9	50	10	40
8	Endoprotezare	1973	443	117	326	1530	427	1103
9	Tratament şi supraveghere la specialist de profil	43852	9753	3482	6271	34099	11483	22616
10	Psihoterapie	13209	3093	1146	1947	10116	3489	6627
11	Ingrijiri medicale la domiciliu medicală	339	113	42	71	226	80	146
12	Consumabile medicale	19964	4348	1549	2799	15616	5287	10329
13	Interventie timpurie	254	86	28	58	168	54	114
14	Protezare oculară	87	23	6	17	64	12	52
15	Protezare a membrelor inferioare	379	112	44	68	267	89	178
16	Ajutor permanent din partea altei persoane	449	160	76	84	289	106	183
17	Altele	5167	1124	405	719	4043	1311	2732
18	Ccondiţii obişnuite muncă, loc de muncă actual	4488	1117	463	654	3371	1401	1970
19	Adaptare loci muncă, incl.tehnologii, echipam. etc.	17663	3548	1237	2311	14115	4678	9437
20	Muncă la domiciliu	5197	1074	364	710	4123	1324	2799
21	Orientare profesională	2721	511	173	338	2210	733	1477
22	Suport/asistere la angajarea în cîmpul muncii	1633	275	91	184	1358	421	937
23	Reabilitare profesională	154	49	19	30	105	45	60
24	Activitate de muncă în condiţii obişnuite	5645	1031	336	695	4614	1389	3225
25	Întreprindere specializată	663	131	44	87	532	138	394
26	Încadrarea în muncă la angajatorul unde a avut loc accidentul de muncă/boală profesională	9	1	0	1	8	3	5
27	Formare profesională	624	78	26	52	546	182	364
28	Altele	12324	2492	849	1643	9832	3301	6531
29	Îngrijire la domiciliu	118	43	16	27	75	22	53
30	Asistenţă personală	3514	1204	491	713	2310	821	1489
31	Plasament familial	40	10	3	7	30	9	21
32	Centru de zi	6	1	0	1	5	1	4
33	Casă comunitară	10	4	3	1	6	3	3
34	Echipă mobilă	961	313	135	178	648	246	402
35	Centru de plasament temporar	54	13	6	7	41	16	25
36	Respiro	148	37	19	18	111	40	71
37	Reutilarea/adaptarea îmcăperii de locuit	58	15	9	6	43	18	25
38	Altele(reabilitarea sanatorială)	7302	1643	626	1017	5659	1916	3743
39	Educaţia în instituţia de învăţămînt	278	28	9	19	250	117	133
40	Program individual de educaţie fizică	341	29	12	17	312	127	185
41	Sisteme auditive individuale, sisteme auditive de învăţare în grup, sisteme de amplificare	11	1	0	1	10	2	8
42	Consil. şi asistenţă psihologică, terapie psiholog,	82	11	4	7	71	30	41
43	Centru resurse educ. Incluz. instituţia de învăţ.	1	0	0	0	1	0	1

44	Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică	37	4	1	3	33	14	19
45	Literatură în varianta sonoră	3	1	1	0	2	2	0
46	Consiliere şi asistenţă psihopedagogică	3	1	0	1	2	1	1
47	Translare limbaj mimico-gestual /limbaj. semnelor	4	1	0	1	3	1	2
48	Adaptare acces. şi spaţiu inter.al instit. de învăţ.	36	6	2	4	30	15	15
49	Materiale didactice şi instructive în sistemul Braille	3	1	1	0	2	1	1
50	Consiliere şi asistenţă logopedică	29	3	1	2	26	10	16
51	Învăţământ la distanţă	8	0	0	0	8	5	3
52	Învăţământ la domiciliu	10	0	0	0	10	6	4
53	Învăţământ programi-tip cu abordări individual.	12	0	0	0	12	4	8
54	Asistenţă în învăţare, cadru didactic de sprijin	7	0	0	0	7	4	3
55	Consiliere şi assist. Psihopedag.(surdopedagog)	6	0	0	0	6	1	5
56	Altle	32	5	3	2	27	9	18
	Total	239201	53083	19073	34010	186118	62724	123394

În perioada a.2021 echipele din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate au eliberat persoanelor adulte, care au fost recunoscute cu dizabilități (primar și repetat) în total 239201 de recomandări în Programele individuale de reabilitare şi incluziune socială (anexă la Certificatul de dizabilitate), inclusiv:

În categoria Recomandări de asistență și reabilitare medicală: în 43950 de cazuri a fost recomandat Tratament şi supraveghere la medicul de familie și în 43852 cazuri - Tratament şi supraveghere la specialist de profil; în 29176 cazuri – au fost oferite recomandații de Reabilitare medicală și în 14675 cazuri – Kinetoterapie, la 521 persoane au fost recomandate Îngrijirile paliative, la 13209 persoane a fost recomandată Psihoterapia, Endoprotezarea – la 1973 persoane cu dizabilități.

Totodată, în categoria Recomandări de muncă și activitate profesională au fost oferite următoarele recomandări: în 17663 cazuri - Adaptarea locului de muncă, inclusiv tehnologii, echipamente etc.; Muncă la domiciliu – în 5197 cazuri; Suport/asistare la angajarea în cîmpul muncii la 1633 persoane, Orientare profesională –2721 persoane, Reabilitare profesională - în 154 cazuri, Formare profesională - la 624 persoane cu dizabilități.

Recomandările de servicii sociale oferite persoanelor cu dizabilități sunt: la 118 persoane - Ingrijiri medicale la domiciliu; Asistenţă personală – la 3514 persoane, Plasament familial a fost recomandat la 4 persoane, în 947 cazuri a fost recomandată Echipa mobilă, Centru de plasament temporar la 40 persoane și la 148 a fost recomandat Respiro.

Recomandări pentru procesul educaţional (pentru copii și persoane adulte aflate în proces de instruire) sunt următoarele: Adaptarea accesului şi spaţiului interior al instituţiei de învăţământ a fost recomandat la 36 de persoane cu dizabilități, Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică la 37 persoane și la 278 persoane a fost recomandat Educaţia în instituţia de învăţământ, Program individual de educaţie fizică în 341 cazuri, Consiliere şi asistenţă psihologică, terapie psihologică – la 82 persoane.

Tabelul nr. 2 Repartizarea persoanelor cu dizabilităţi, adulți peste 18 ani, primari și repetați, după gradul de dizabilitate și unități administrativ-teritoriale, anul 2021

Unitatea administrativ-teritorială	Primari	inclusiv			Repetați	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
ANENII NOI	309	40	118	151	1060	84	464	512
BASARABEASCA	107	20	40	47	328	24	149	155
BRICENI	174	35	79	60	745	69	298	378

Unitatea administrativ-teritorială	Primari	inclusiv			Repetați	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
BĂLȚI	355	54	172	129	1126	92	580	454
CAHUL	359	56	129	174	1063	99	367	597
CĂLĂRAȘI	259	35	104	120	982	71	407	504
CANTEMIR	202	28	90	84	580	43	254	283
CĂUȘENI	261	26	115	120	820	49	359	412
CEADÎR-LUNGA	168	32	45	91	1034	72	284	678
CHIȘINĂU	1661	403	693	565	5141	591	2312	2238
CIMIȘLIA	146	34	49	63	466	58	237	171
COMRAT	204	54	68	82	823	72	253	498
CRIULENI	214	42	81	91	743	57	301	385
DONDUȘENI	125	31	46	48	504	48	232	224
DROCHIA	244	43	101	100	930	63	363	504
DUBĂSARI	112	25	40	47	335	38	143	154
EDINEȚ	255	52	106	97	1020	114	492	414
FĂLEȘTI	287	47	123	117	924	112	374	438
FLOREȘTI	256	44	98	114	1347	82	545	720
GLODENI	198	50	83	65	660	72	276	312
HÎNCEȘTI	330	69	105	156	1067	116	458	493
IALOVENI	313	65	121	127	1009	141	438	430
LEOVA	175	25	64	86	504	58	199	247
NISPORENI	197	40	82	75	569	57	247	265
OCNIȚA	162	19	59	84	697	57	293	347
ORHEI	360	65	136	159	1360	124	588	648
REZINA	152	26	52	74	657	73	230	354
RÎȘCANI	206	47	74	85	814	96	358	360
SÎNGEREI	384	56	150	178	1390	95	632	663
SOROCA	315	73	108	134	1252	138	451	663
ȘOLDĂNEȘTI	170	32	65	73	636	95	192	349
STRĂȘENI	288	49	120	119	1143	105	465	573
ȘTEFAN VODĂ	155	23	68	64	600	52	261	287
TARACLIA	129	21	37	71	555	32	163	360
TELENEȘTI	264	55	99	110	987	91	396	500
UNGHENI	425	81	151	193	1302	138	524	640
VULCĂNEȘTI	53	7	24	22	274	27	105	142
STÎNGA NISTRULUI	91	15	36	40	108	9	49	50
TOTAL REP. MOLDOVA	10065	1919	3931	4215	35555	3414	14739	17402
INCL. DE SEX FEMININ	4178	776	1454	1948	14428	916	5495	8017

Analiza dizabilităţii primare și repetate în aspect administrativ-teritorial denotă următoarele: cele mai multe persoane cu dizabilităţi în anul 2021 sunt din municipiul Chişinău – 6802 persoane, inclusiv 5920–sunt locuitori urbani şi 882– rurali; locul 2 în această ordine de idei este deţinut de rnul Sîngerei- 1774 persoane , inclusiv 351-urbani şi 1423– rurali, urmat de raioanele Ungeni – 1727 persoane (544 – urbani, 1183 – rurali), Orhei – 1720 cazuri (404– urbani, 1316 –rurali), Floresti – 1603 cazuri (377-urbani, 1226 – rurali).

La polul opus al clasamentului se amplasează raioanele: Vulcăneşti – 327 persoane, dintre care 199 sunt din mediu urban şi 128 din mediu rural,), Basarabeasca – 435 cazuri, inclusiv 183 –locuitori urbani şi 290– locuitori rurali Dubăsari – 447 cazuri (10 – urbani, 437 - rurali, , Cimişlia – 612 persoane (140– urbani, 472 – rurali, Dondușeni – 629

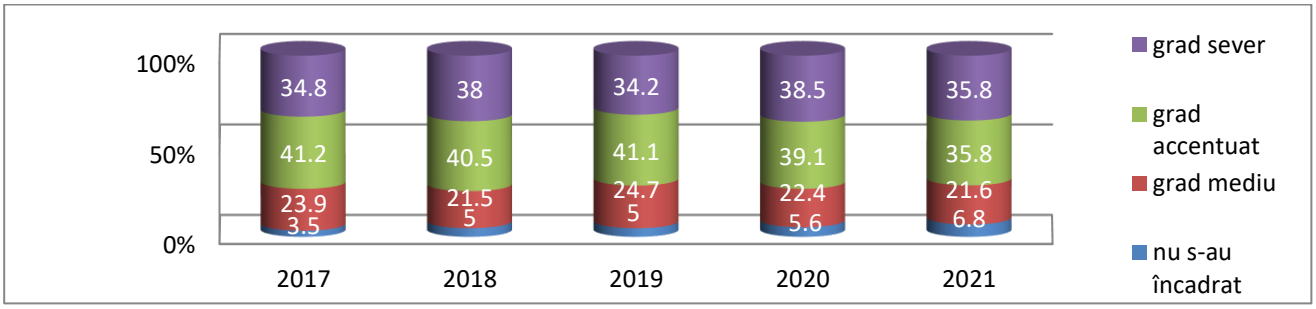
persoane (160– urbani, 469 – rurali). Totodată 199 de persoane sunt din localităţile din stînga Nistrului, dintre care 159 sunt locuitori urbani şi 40– locuitori rurali.

Dizabilitatea primară la copii pînă la 17 ani, 11 luni și 29 zile

În anul 2021 au fost expertizate primar 1585 persoane de 0-17 ani 11 luni 29 zile (a.2020-1313 copii), dintre care au fost recunoscute persoane cu dizabilităţi 1478 copii (a.2020-1243 persoane). Nu s-au încadrat în grad de dizabilitate – 107 copii (a.2020- 70).

Analiza comparativă a structurii dizabilității primare la persoane 0-18 ani în anii 2020-2021 denotă diminuarea cu 1,5% a ponderii persoanelor recunoscute primar cu grad de dizabilitate de la 94,7% pînă la 93,2% și creșterea ponderii procentuale a persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate de la 5,3% în a.2020 pînă la 6,8% în anul 2021.

Diagrama nr.11 Structura dizabilității primare la copii de 0-18 ani după grade de dizabilitate, %

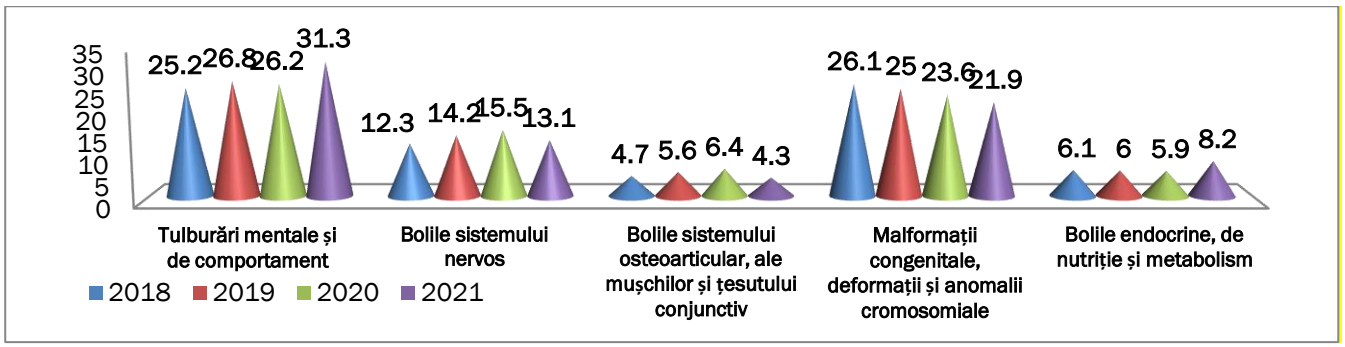
Analiza datelor statistice cu referire la repartizarea pe grade a persoanelor recunoscute cu dizabilitate în perioada anilor 2018-2021 scoate în evidență tendința de micșorare a ponderii gradului accentuat de la 40,5% în anul 2018 pînă la 35,8% în anul 2021 și o ușoară creștere de până la 41,1% în anul 2019. Ponderea gradului mediu de dizabilitate, după creșterea în anii 2018-2019 de la 21,5% la 24,7%, în anul 2020 a scăzut cu 2,3% și în a.2021 cu 0,8%. În aceiași perioadă se determină o micșorare procentuală a gradului sever de dizabilitate de la 38,0% in 2018 la 34,2% în anul 2019, iar în a.2020 se determina creșterea pâna la 38,5% și micșorarea cu 2,7% în a.2021.

În structura dizabilității primare conform vârstei predomină segmentul de 7 – 15 ani 11 luni 29 zile – 39,4%. Totodată, rămâne semnificativ şi segmentul de vârstă de 3-6ani 11 luni 29 zile – 33,2%. Distribuția dizabilității primare după mediul de trai este de 591 (40%) copii din mediul urban (a.2020 – 475 copii), unde preponderent este gradul sever - 278 copii (47%), gradul accentuat – 219 copii (37,1%), gradul mediu – 94 copii (15,9%); din sectorul rural 887copii (60%) (a.2020 – 768 copii), preponderent este gradul accentuat- 348 copii (39,2%), urmat de gradul sever 290 copii (32,7%) și mediu – 249 copii (28,1%).

Gradul sever (242/52,3%) și gradul accentuat (157/33,9%) predomină în tulburări mentale şi de comportament – 463 cazuri; cel sever (123/38,1%) și gradul mediu (114/35,3%) în malformaţii congenitale, deformaţii şi anomalii cromosomiale – 323 cazuri.

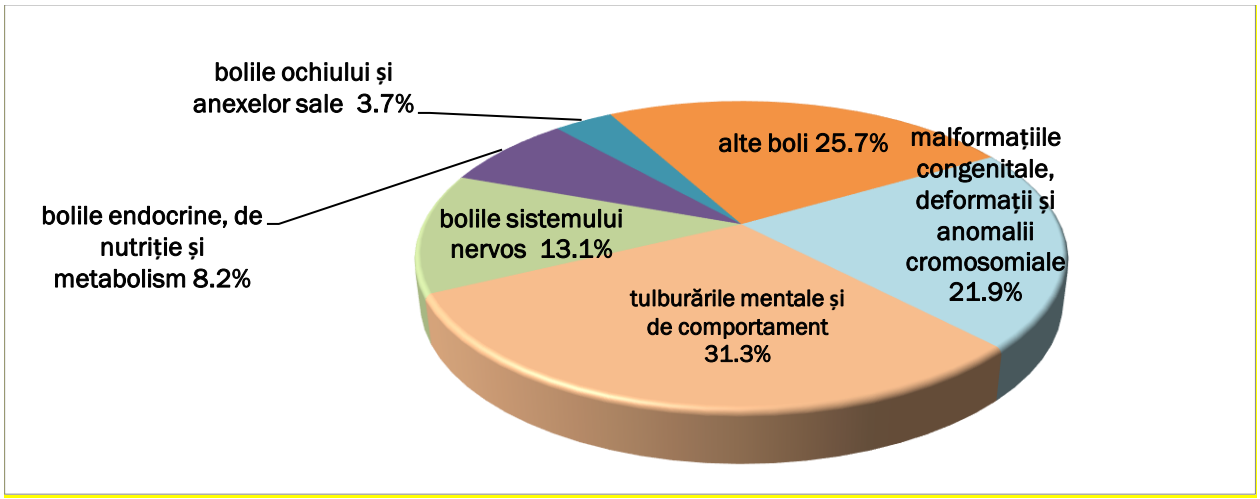
Pentru segmentul de vârstă de 0-2 ani 11 luni 29 zile predominante sunt malformaţii congenitale, deformaţii şi anomalii cromosomiale – 171 cazuri (52,9%); pentru segmentul 3-6 ani 11 luni 29 zile – tulburările mintale şi de comportament – 231 cazuri (49,9%); 7-15ani 11 luni 29 zile – tulburările mintale şi de comportament – 199 cazuri (42,9%); 16-17 ani 11 luni 29 zile – tulburările mintale şi de comportament – 15 cazuri (3,2%).

Diagr.12. Structura dizabilității primare conform nozologiilor predominante, copii, aa.2017-2021, %

În dependență de nozologia, în baza căreia s-a stabilit dizabilitatea primară, pe parcursul aa. 2017-2018 predominante au fost malformațiile congenitale, deformații și anomalii cromosomiale, iar în 2020 și 2021 predomină tulburările mentale și de comportament, ponderea cărora denotă o creștere semnificativă cu 5,1%. Ponderea Bolilor endocrine, de nutriție și de metabolism în anul de raportare a crescut deasemenea cu 2,3%, în anii 2018-2020 menținându-se aproximativ la același nivel – 5,9-6,1%. Ponderea Bolilor sistemului nervos, Bolilor sistemului osteoarticular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv, precum și Malformațiilor congenitale, deformații și anomalii cromosomiale în anul 2021, comparativ cu anul precedent s-a micșorat aproximativ cu 2%.

Diagrama nr.13 Structura dizabilității primare conform nozologiilor predominante la copii, a.2021

În anul 2021- I loc le revine tulburărilor mentale și de comportament 463/ cazuri, inclusiv-retard mental - 218 cazuri, dintre care 134 cazuri (61,5%) revin categoriei de vîrstă 7-15 ani 11 lini 29 zile.

Pe locul II s-au plasat malformațiile congenitale deformaţiile şi anomaliile cromosomiale – 323 cazuri, inclusiv malformații congenitale ale aparatului circulator - 109 cazuri (33,7%), din care 48,6% revine segmentului de vârstă 0-2 ani 11 lini 29 zile.

Locul III revine patologiilor sistemului nervos – 194 cazuri, inclusiv paralizia cerebrală infantilă - 40 cazuri (20,6%).

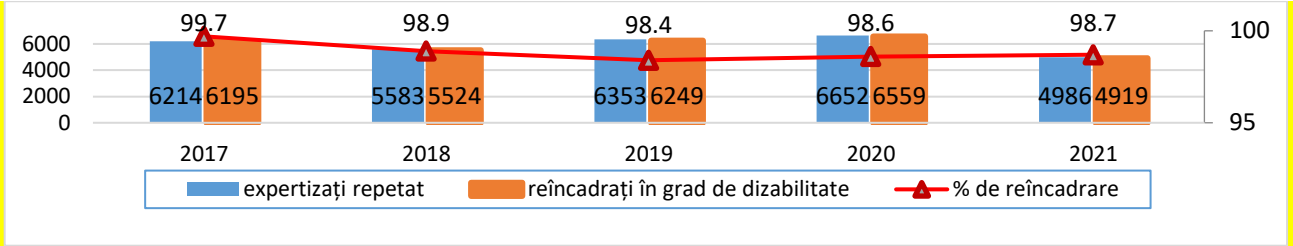
Locul IV se plaseaza Bolile endocrine, de nutriție și metabolism – 121 (8,2%) cazuri, inclusiv diabet zaharat 93 (76,9%) cazuri, urmate de Tumori-73 (4,9%) cazuri, patologiile sistemului osteo-articular, mușchilor şi ţesutului conjunctiv – 64 (4,3%) cazuri, bolile ochiului și anexelor sale – 55 cazuri (3,7%),

grad accentuat în 45,5%.

Dizabilitatea repetată la copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

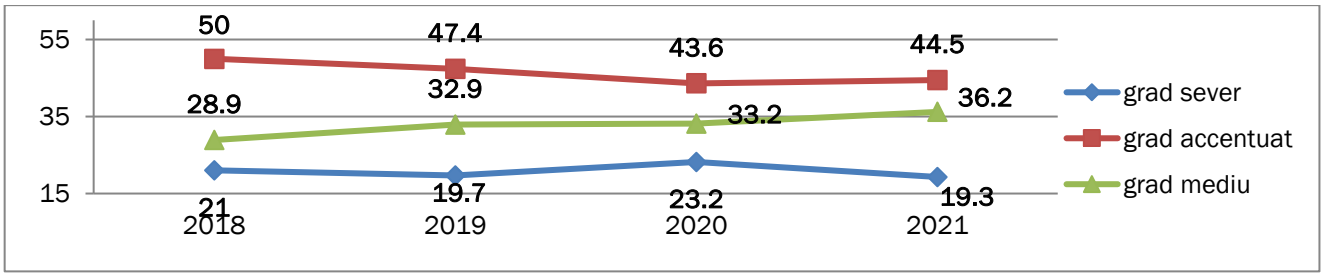
În anul 2021 au fost expertizați repetat 4986 copii (a.2020 – 6652). Grad de dizabilitate repetat a fost stabilit în 4919 cazuri (a.2020 – 6559). Comparativ cu anul 2020 numărul persoanelor expertizate repetat s-a micșorat - cu 7,6%, iar ponderea persoanelor reîncadrate în grad de dizabilitate a crecut cu 4,7%. De menționat, că în anul 2021, comparativ cu anul 2020 a crescut neesențial procentul de reîncadrare cu 0,1% (de la 98.6% până la 98,7%).

Diagrama nr. 13 Dizabilitatea repetată vârsta de 0-17 ani 11 luni 29 zile, aa.2017-2021

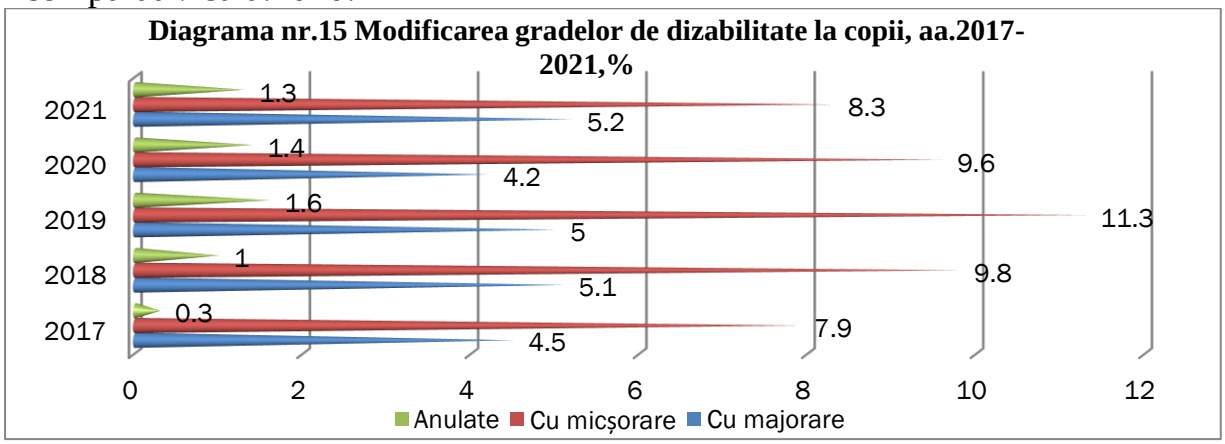
Distribuția dizabilității repetate după mediul de trai: din mediul urban 1829 (37,2%) copii, inclusiv grad sever - 452 copii (24,7%), grad accentuat- 787 copii (43,0%), grad mediu- 590 copii (32,3%); din sectorul rural 3090 copii (62,8%), grad sever 497 copii (16,1%), grad accentuat- 1404 copii (45,4%), și mediu- 1189 copii (38,5%).

Diagrama nr. 14 Structura gradelor de dizabilitate repetată, copii, a.2018-2021, în %

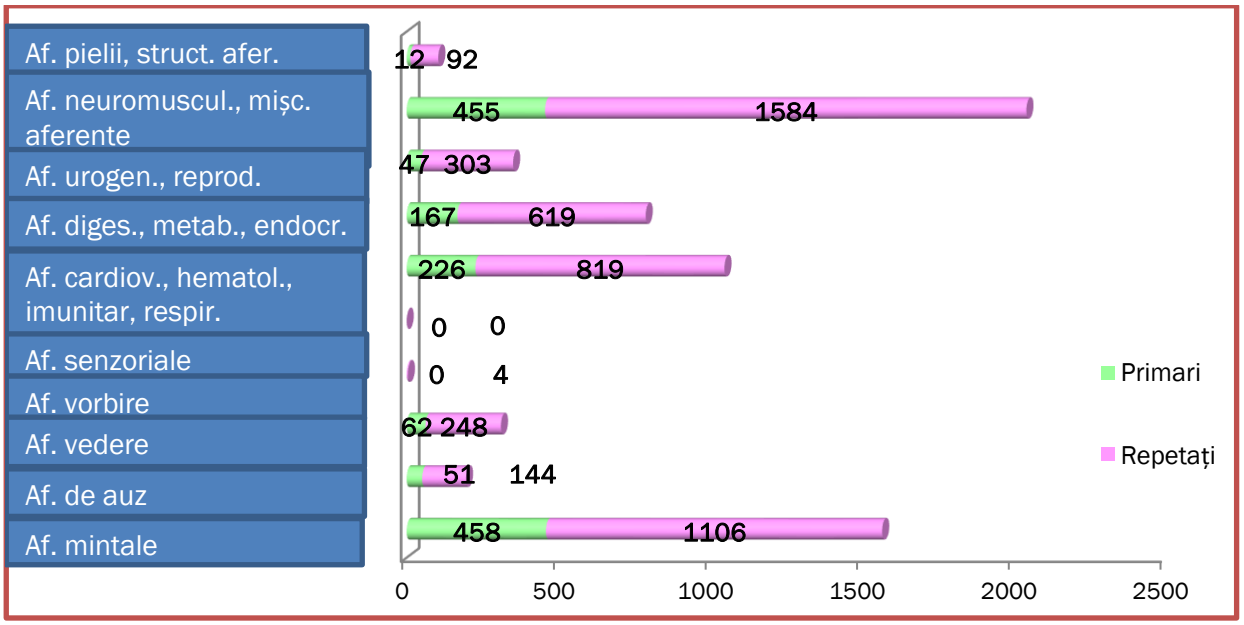
Menționăm, că în anul 2021 ponderea gradului accentuat și gradului mediu a crescut - cu 0,9% și respectiv cu 3,0%, a gradului sever s-a micșorat cu 3,9% comparativ cu a.2020.

Diagrama nr.15 Modificarea gradelor de dizabilitate la copii, aa.2017-2021,%

Pe parcursul anului 2021, în categoria copiilor în vârstă de 0 – 17 ani 11 luni 29 zile în total au fost 738 modificări de grad (a.2020 – 1013), inclusiv majorat în 258 cazuri-5,2% (a.2020 – 280/4,2%), micșorat – 413 cazuri-8,3% (a.2020 - 640/9,6%) și anulat la 67 persoane, ce constituie 1,3%, (a.2020 – 93/1,4%).

Diagr.13 Dizabilitatea primară şi repetată după tipurile de dizabilităţi la copii, a.2021, cazuri

Analiza dizabilităţii copiilor în vârstă de 0 – 17 ani 11 luni 29 zile după tipurile de afectări (locuitori urbani şi rurali, primari şi repetaţi) în anul 2021 denotă următoarele:

- pe I loc se plasează Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente -2039 persoane, cu ponderea de 31,9% din numărul total de copii, recunoscuți persoane cu dizabilități (primar și repetat);
- pe locul II se află Afectările mintale – 1564 copii, ce constituie 24,4% din numărul de copii recunoscuți cu dizabilități în perioada respectivă;
- Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator cu 1045 persoane, sau 16,3%, se plasează pe locul III;
- Afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin – 786 copii, ce constituie 12,3% deţin locul IV, fiind urmate de Afectări urogenitale și de reproducere -350 persoane/5,5%, Afectările senzoriale de vedere cu 310 persoane, constituind 4,8% și Afectări senzoriale de auz cu 195 copii, sau 3,0%. Afectări ale pielii și structurilor aferente pielii – 104 copii, sau 1,6%,
- Ultimele locuri le revin Afectărilor de vorbire – 4 copii - 0,06%;
- De menționat, că categoria persoanelor cu dizabilități repetate din rândul copiilor 0-18 ani, locuitori ai localităților rurale constituie 48,3% din toate tipurile de dizabilități.

Tabelul nr.14 Recomandări din Programul individual de reabilitare și incluziune socială, la copii în perioada anului 2021

N/O	Recomandări	Total recomandat (primar repetat)	Caz primar			Caz repetat		
			Total	recomandat		Total	recomandat	
				urban	rural		urban	rural
1	Tratament şi supraveghere la medicul de familie	6021	1386	559	827	4635	1740	2895
2	Kinetoterapie	2289	481	204	277	1808	756	1052
3	Reabilitare medicală	5929	1370	557	813	4559	1712	2847
4	Îngrijiri paliative	4	2	1	1	2	2	0
5	Mijloace asistive	349	70	24	46	279	116	163
6	Protezare auditivă	90	24	11	13	66	22	44
7	Protezare a membrelor superioare	9	3	0	3	6	2	4
8	Endoprotezare	13	6	5	1	7	4	3

9	Tratament şi supraveghere la specialist de profil	6006	1383	559	824	4623	1734	2889
10	Psihoterapie	5544	1208	490	718	4336	1632	2704
11	Ingrijiri medicale la domiciliu medicală	15	2	1	1	13	5	8
12	Consumabile medicale	108	33	12	21	75	32	43
13	Intervenţie timpurie	226	103	46	57	123	50	73
14	Protezare oculară	90	16	7	9	74	36	38
15	Protezare a membrelor inferioare	12	2	2	0	10	6	4
16	Ajutor permanent din partea altei persoane	208	85	55	30	123	61	62
17	Altele	3110	595	221	374	2515	984	1531
18	Activ. muncă cond. obişnuite loc.muncă actual	8	3	2	1	5	4	1
19	Adapt. loc. muncă, incl. tehnologii, echipam.etc.	23	11	5	6	12	4	8
20	Muncă la domiciliu	2	0	0	0	2	0	2
21	Orientare profesională	395	44	16	28	351	148	203
22	Suport/asistere la angajarea în cîmpul muncii	5	0	0	0	5	3	2
23	Reabilitare profesională	3	2	1	1	1	0	1
24	Activitate de muncă în condiţii obişnuite	6	2	1	1	4	3	1
25	Întreprindere specializată	1	1	0	1	0	0	0
26	Încadrarea în muncă la angajatorul unde a avut loc accidentul de muncă/boală profesională	1	0	0	0	1	0	1
27	Formare profesională	197	14	3	11	183	94	89
28	Altele	45	11	6	5	34	7	27
29	Îngrijire la domiciliu	50	11	4	7	39	15	24
30	Asistenţă personală	957	374	203	171	583	276	307
31	Plasament familial	12	2	2	0	10	3	7
32	Centru de zi	11	1	0	1	10	2	8
33	Casă comunitară	1	0	0	0	1	0	1
34	Echipă mobilă	69	22	9	13	47	23	24
35	Centru de plasament temporar	5	2	1	1	3	1	2
36	Respiro	303	115	62	53	188	80	108
37	Reutilarea/adaptarea îmcăperii de locuit	7	3	2	1	4	3	1
38	Altele(reabilitarea sanatorială)	688	156	68	88	532	189	343
39	Educaţia în instituţia de învăţămînt	5644	1161	472	689	4483	1669	2814
40	Program individual de educaţie fizică	5515	1121	460	661	4394	1643	2751
41	Sisteme auditive individuale, sisteme auditive de învăţare în grup, sisteme de amplificare	130	31	12	19	99	43	56
42	Consiliere şi assist. psihologică, terapie psihologică	4522	947	380	567	3575	1316	2259
43	Centru de resurse pentru educaţie incluzivă din instituţia de învăţămînt	1041	232	98	134	809	287	522
44	Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică	2124	566	244	322	1558	561	997
45	Literatură în varianta sonoră	7	3	0	3	4	2	2
46	Consiliere şi asistenţă psihopedagogică	223	47	17	30	176	81	95
47	Translare limbaj mimico-gestual/limbaj semnelor	20	6	4	2	14	9	5
48	Adaptarea accesului şi spaţiului interior al instituţiei de învăţămînt	522	98	37	61	424	198	226
49	Materiale didactice şi instructive în sist. Braille	15	1	0	1	14	9	5
50	Consiliere şi asistenţă logopedică	2053	545	247	298	1508	527	981
51	Învăţămînt la distanţă	4	3	1	2	1	1	0
52	Învăţămînt la domiciliu	61	8	5	3	53	27	26
53	Învăţămînt conform programului-tip cu abordări individualizate	1192	274	120	154	918	347	571
54	Asistenţă în învăţare cadrului didactic de sprijin	1492	324	143	181	1168	433	735
55	Consiliere, assist.psihopedagogică (surdopedagog)	146	37	20	17	109	51	58
56	Altle	189	145	58	87	44	16	28
	Total	57712	13092	5457	7635	44620	16969	27651

În perioada a.2021 Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate a oferit copiilor de vîrsta 17 ani, 11 luni și 29 de zile, care au fost recunoscuți cu dizabilități (primar și repetat) în total 57712 de recomandări în Programele individuale de reabilitare şi incluziune socială (anexă la Certificatul de dizabilitate), inclusiv:

În Categoria: Recomandări de asistență și reabilitare medicală: în 3021 de cazuri a fost recomandat Tratament şi supraveghere la medicul de familie și în 6006 cazuri - Tratament şi supraveghere la specialist de profil; în 5929 cazuri au fost oferite recomandații de Reabilitare medicală și în 2289 cazuri – Kinetoterapie, la 5544 persoane a fost recomandată Psihoterapia, la 226 copii – recomandată Intervenția timpurie și 349 cazuri - Mijloace asistive.

Totodată, în domeniul Recomandări de muncă și activitate profesională au fost oferite următoarele recomandări: în 23 cazuri - Adaptarea locului de muncă, inclusiv tehnologii, echipamente etc.; Orientare profesională – 395 persoane, Formare profesională – la 197 copii cu dizabilități;

Recomandările de servicii sociale oferite persoanelor cu dizabilități sunt: la 50 persoane - Ingrijiri medicale la domiciliu; Asistenţă personală – la 957 persoane, Plasament familial a fost recomandat la 12 persoane, în 69 cazuri a fost recomandată Echipa mobilă, Centru de plasament temporar la 5 persoane și la 303 a fost recomandat Respiro.

În compartimentul Recomandări pentru procesul educaţional (pentru copii și persoane adulte aflate în proces de instruire) au fost oferite următoarele recomandări: Consiliere şi asistenţă psihologică, terapie psihologică – la 4522 copii, Educaţia în instituţia de învăţământ la 5644 copii, Program individual de educaţie fizică – în 5515 cazuri. Adaptarea accesului şi spaţiului interior al instituţiei de învăţământ a fost recomandat la 522 de copii cu dizabilități, Consiliere şi asistenţă logopedică - la 2053 copii, la 1492 copii a fost recomandată Asistenţă în învăţare din partea cadrului didactic de sprijin, Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică în 2124 cazuri și în 4522 cazuri - Consiliere şi asistenţă psihopedagogică.

Tabelul nr. 2 Repartizarea persoanelor cu dizabilităţi, copii până la 18 ani, primari și repetați, după gradul de dizabilitate și unități administrativ-teritoriale, anul 2021

Unitatea administrativ-teritorială	Primari	inclusiv			Repetați	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
ANENII NOI	23	9	8	6	110	20	48	42
BASARABEASCA	7	4	3		47	7	26	14
BRICENI	20	4	10	6	95	20	44	31
BĂLȚI	71	25	33	13	180	43	76	61
CAHUL	51	20	18	13	175	22	92	61
CĂLĂRAȘI	33	10	13	10	92	13	37	42
CANTEMIR	21	4	8	9	83	17	36	30
CĂUȘENI	29	9	11	9	109	19	51	39
CEADÎR-LUNGA	31	14	9	8	149	22	56	71
CHIȘINĂU	312	167	111	34	793	238	357	198
CIMIȘLIA	17	8	5	4	49	12	19	18
COMRAT	39	21	13	5	142	38	59	45
CRIULENI	28	13	9	6	115	26	45	44
DONDUȘENI	22	7	9	6	51	8	23	20
DROCHIA	30	9	13	8	127	12	59	56
DUBĂSARI	14	4	4	6	47	8	19	20

Unitatea administrativ-teritorială	Primari	inclusiv			Repetați	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
EDINEȚ	27	7	12	8	103	24	46	33
FĂLEȘTI	32	8	11	13	135	24	51	60
FLOREȘTI	32	9	17	6	149	16	69	64
GLODENI	28	5	12	11	96	12	44	40
HÎNCEȘTI	49	21	18	10	165	22	78	65
IALOVENI	57	19	28	10	166	32	98	36
LEOVA	22	7	7	8	82	9	44	29
NISPORENI	28	10	12	6	85	23	38	24
OCNIȚA	27	8	15	4	88	18	35	35
ORHEI	49	17	14	18	205	30	106	69
REZINA	24	7	13	4	76	12	34	30
RÎȘCANI	32	12	9	11	94	14	42	38
SÎNGEREI	50	11	18	21	158	19	65	74
SOROCA	40	15	14	11	154	29	52	73
ȘOLDĂNEȘTI	25	7	7	11	76	9	27	40
STRĂȘENI	47	19	18	10	184	28	89	67
ȘT18EFAN VODĂ	28	7	12	9	106	18	41	47
TARACLIA	22	11	9	2	61	12	26	23
TELENEȘTI	41	12	16	13	120	21	53	46
UNGHENI	60	24	23	23	215	43	90	82
VULCĂNEȘTI	6	2	3	1	33	8	14	11
STÎNGA NISTRULUI	4	2	2		4	1	2	1
TOTAL REP. MOLDOVA	1478	568	567	343	4919	949	2191	1779
INCL. DE SEX FEMININ	593	201	249	143	1855	324	824	707

Cel mai mare număr de copii de pînă la 18 ani cu dizabilităţi primare și repetate, stabilite în 2021, sunt locuitori ai mun. Chişinău – 1105 persoane, urmat de rnul Ungheni – 275 persoane, rnul Orhei – 254 copii, mun.Bălți – 251 copii, Strășeni-231 copii, Cahul – 226 copii cu dizabilităţi, Ialoveni-223 copii, Hîncesti-214 copii, Sîngerei – 208 copii.

Cel mai mic număr de copii, cărora au fost determinate grade de dizabilităţi în perioada de raportare sunt teritoriile din stînga Nistrului – 8 copii, rnele Vulcăneşti –39 copii, Basarabeasca – 54 persoane de pînă la 18 ani, Dubăsari – 63 copii, Cimişlia – 66 copii, Dondușeni-73 copii, Taraclia - cu 83 copii, Soldanești – 101 persoane.

Activitatea Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate

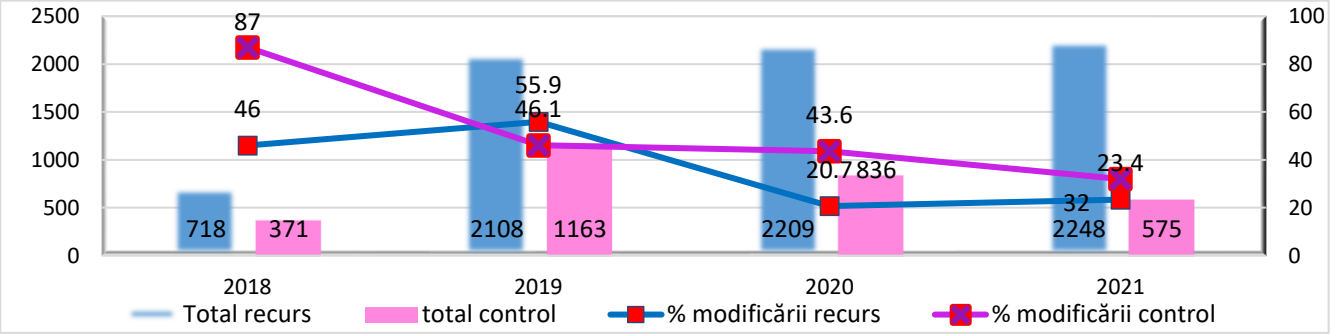
Pe parcursul anului 2021 Serviciile de control al determinării gradului de dizabilitate au examinat repetat dosarele a 2823 persoane (a.2020 – 3045), dintre care în vârstă aptă de muncă – 2518 persoane (a.2020 – 2609), vârstă pensionară – 137 persoane (a.2020 –213) și copii – 168 persoane (a.2020 – 223).

Tabelul nr. 18 Modificarea gradelor de dizabilitate în mod de recurs și control, aa. 2018-2021

	2018		2019		2020		2021	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total expertizate	**1089**	**100**	**3271**	**100**	**3045**	**100**	**2823**	**100**
Total expertizate în mod de recurs	**718**	**65,9**	**2108**	**64,4**	**2209**	**72,5**	**2251**	**79,7**
Din ele decizii de modificare, inclusiv:	330	46,0	1179	55,9	965	43,7	1176	52,2
- Cu majorare	199	60,3	663	56,2	473	49,0	523	44,6
- Cu micșorare	30	9,1	6	0,5	4	0,4	4	0,3
- Cu confirmarea anulării	101	30,6	510	43,3	488	50,6	648	55,1
Total expertizate în mod de control	**371**	**34,1**	**1163**	**35,6**	**836**	**27,5**	**572**	**20,3**
Din ele decizii de modificare, inclusiv:	324	87	536	46,1	173	20,7	222	38,8
- Cu majorare	121	37,3	35	6,5	23	13,3	14	6,3
- Cu micșorare	147	45,4	212	39,6	99	57,2	144	64,9
- Cu confirmarea anulării	56	17,3	289	53,9	51	29,6	64	28,8

În mod de recurs au fost expertizate repetat - 2251 persoane, deciziile fiind modificate în 1176 cazuri (52,2%), dintre care grad majorat – 524 cazuri, micșorat – 4 cazuri și menținută decizia de anulare a gradului de dizabilitate în 648 cazuri. În mod de control au fost examinate 572 persoane, deciziile modificate în 222 cazuri (38,8%), dintre care grad majorat –14 cazuri, micșorat – 144 cazuri și menținută decizia de anulare a gradului de dizabilitate în 64 cazuri.

Diagrama nr.16 Ponderea modificării gradelor de dizabilitate, examinate în mod de recurs şi de control, aa.2018-2021

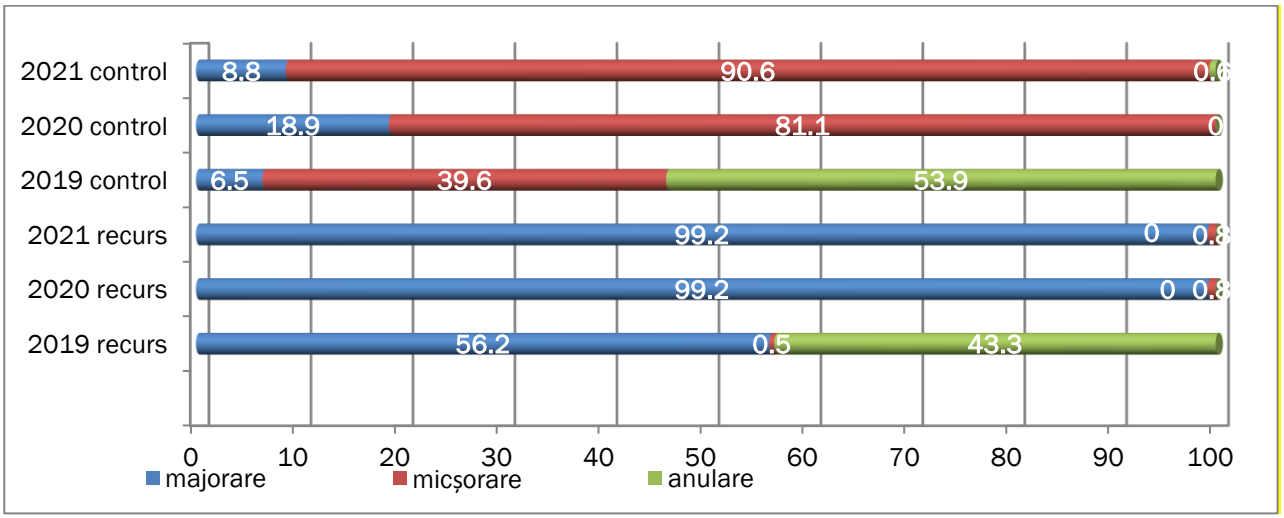

Analiza activităţii Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate în anii 2018-2021 denotă o majorare considerabilă a numărului de dosare, examinate în mod de recurs: în 2019 – de circa 3 ori, în 2020 si 2021 continuind sa crească, comparativ cu anul 2019 de la 2108 pînă la 2248 dosare]n anul 2021. Comparînd numărul de dosare, examinate în mod de control –după majorarea numărului de dosare în anul 2019 de la 718 la 1163 în anul 2019, se înregistrează tendinţa de reducere în anii 2020 si 2021 pînă 836 și, respectiv, la 572 dosare.

Totodată se înregistrează tendinţa de majorare a ponderii modificării gradelor de dizabilitate în mod de recurs, de la 27% în anul 2017, în anul 2018 atingînd nivelul de 46%, în anul 2019 - 55,9%, în a.2020 înregistrîndu-se din nou o scădere la 43,7%,iar in a.2021 se majorează pînă la 52,2%.

În a.2021 ponderea modificării gradelor de dizabilitate în mod de control este în creștere până la 38,8%, comparativ cu anul 2020 (20,7%).

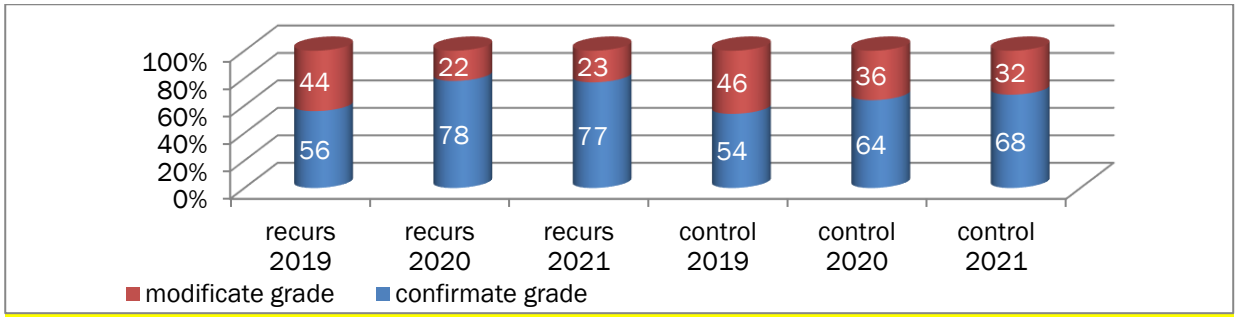
Diagr. nr.17 Modificarea gradelor de dizabilitate în mod de recurs și de control, a. 2019-2021

Examinînd structuta modificării gradelor de dizabilitate în mod de recurs în perioada anilor 2019-2021 se atestă lipsa anulării gradelor de dizabiltate de către serviciile de control în mod de recurs în anii 2020 și 2021, în anul 2019 fiinla un nivel de 43,4%, Totodată, se menține la același nivel ponderea modificării cu micșorare a gradelor de dizabilitate în ani 2019-2021 și cu dublarea ponderii modificării cu majorare în anii 2020 și 2021 , comparative cu anul 2019 ajungând pânî la 99,2%.

Modificarea gradelor de către serviciile de control după examinarea repetată a dosarelor în mod de control a demonstrat o dinamică spectaculoasă. Astfel, modificarea gradelor cu anularea acestora a scăzut de la 53,9% la 0 în anul 2020 și la 0,6% în anul de raportare. Totodată ponderea modificării gradelor de dizabilitate cu majorare s-a triplat practic în anul 2020, comparativ cu anul precedent (de la 6,5% la 18,9%) și cu micșorarea acestui indicator în anul 2021 până la 8,8%, iar ponderea modificării cu micșorare a gradelor de dizabilitate a suportat o creștere considerabilă în anul 2020, dublându-se, comparative cu a. 2019 (de la 39,6% la 81,1%), pîstrându-se tendința de creștere și în anul 2021, înregistrându-se 90,6%.

Diagrama nr.18. Ponderea modificării și confirmării gradelor de dizabilitate din total dosare examinate în mod de recurs și de control, aa.2019-2021

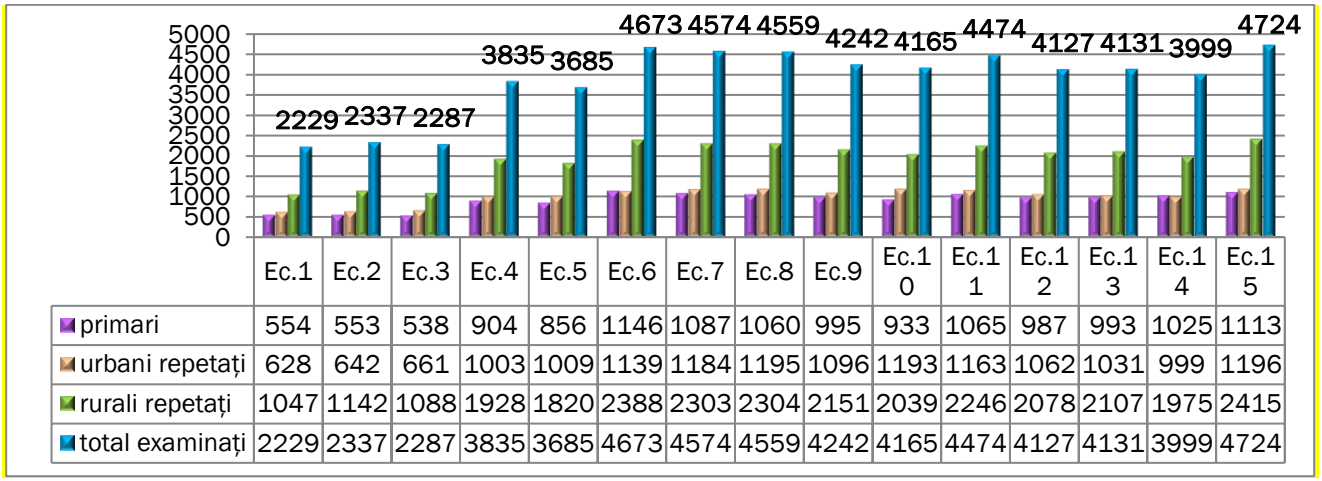
Analiza comparativă a ponderii confirmării gradelor din total dosare examinate repetat în mod de recurs și în mod de control în anii 2019-2021 scoate în evidență trendul de creștere a acestui indicator în mod de recurs de la 56% la 78-77% și în mod de control de la 54% la 68% în perioada de referință.

Acest lucru poate fi explicat prin creșterea nivelului de cunoștințe și a competenței în domeniu a experților din cadrul Serviciului de determinare a gradului de dizabilitate.

Activitatea Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate

Urmare analizei datelor statistice referitor la activitatea Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate în perioada anului 2021 se atestă o diferență majoră a volumului de lucru efectuat de către membrii fiecărei echipe în parte.

Diagrama nr.20 Activitatea Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate, per echipă, număr de dosare examinate, a.2021

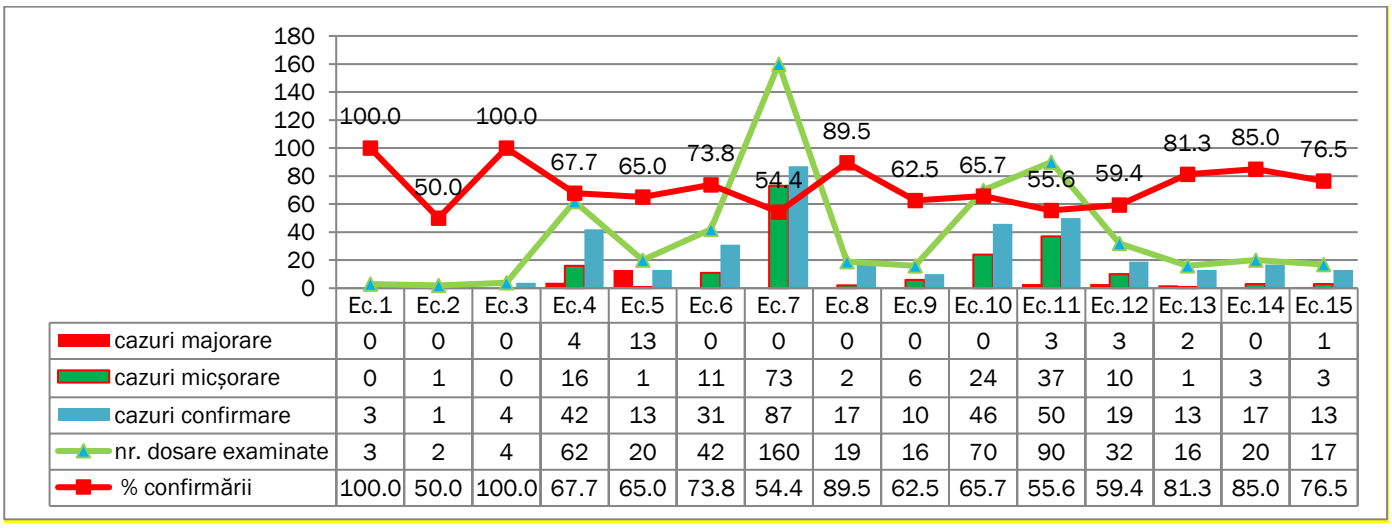

	Ec.1	Ec.2	Ec.3	Ec.4	Ec.5	Ec.6	Ec.7	Ec.8	Ec.9	Ec.10	Ec.11	Ec.12	Ec.13	Ec.14	Ec.15
primari	554	553	538	904	856	1146	1087	1060	995	933	1065	987	993	1025	1113
urbani repetați	628	642	661	1003	1009	1139	1184	1195	1096	1193	1163	1062	1031	999	1196
rurali repetați	1047	1142	1088	1928	1820	2388	2303	2304	2151	2039	2246	2078	2107	1975	2415
total examinați	2229	2337	2287	3835	3685	4673	4574	4559	4242	4165	4474	4127	4131	3999	4724

Astfel, cel mai mare număr de persoane (primari și repetați, inclusiv urbani și rurali) au examinat în perioada de referință membrii echipei nr.14, urmată de echipa nr. 6 și echipa nr. 7.

Diferența volumului de lucru efectuat se explică prin lipsa argumentată de la serviciu (instruirea medicală continuă, concediu de boală) și prin faptul, că membrii unor echipe activează prin cumul și în alte echipe, totodată, sunt echipe, membrii cărora activează la CNDDCM prin cumul extern (0,5 salariu).

Diagr. nr.21. Migrarea gradelor de dizabilitate, ca măsură de control anul 2021 pe echipe

	Ec.1	Ec.2	Ec.3	Ec.4	Ec.5	Ec.6	Ec.7	Ec.8	Ec.9	Ec.10	Ec.11	Ec.12	Ec.13	Ec.14	Ec.15
cazuri majorare	0	0	0	4	13	0	0	0	0	0	3	3	2	0	1
cazuri micșorare	0	1	0	16	1	11	73	2	6	24	37	10	1	3	3
cazuri confirmare	3	1	4	42	13	31	87	17	10	46	50	19	13	17	13
nr. dosare examinate	3	2	4	62	20	42	160	19	16	70	90	32	16	20	17
% confirmării	100.0	50.0	100.0	67.7	65.0	73.8	54.4	89.5	62.5	65.7	55.6	59.4	81.3	85.0	76.5

Analiza rezultatelor examinării repetate a dosarelor de către Serviciile de control al determinării gradului de dizabilitate ca măsură de control în perioada anului 2021 denotă următoarele:

Pe primul loc după numărul de dosare examinate de către Serviciile de control se află echipa nr.7 - 160 dosare, dintre care în 87 cazuri deciziile au fost confirmate, în 73 cazuri au fost modificate deciziile cu micşorarea gradelor de dizabilitate;

Pe locul doi se plasează echipa nr. 11 - 90 dosare, dintre care 50 cazuri- cu confirmarea deciziilor, în 3 cazuri gradul de dizabilitate a fost majorat, în 37 cazuri au fost micşorate gradele de dizabilitate;

Locul trei în acest clasament este ocupat de către echipa nr. 10 – 70 dosare examinate, în 46 dintre care au fost confirmate deciziile, în 24 cazuri – micşorate gradele de dizabilitate.

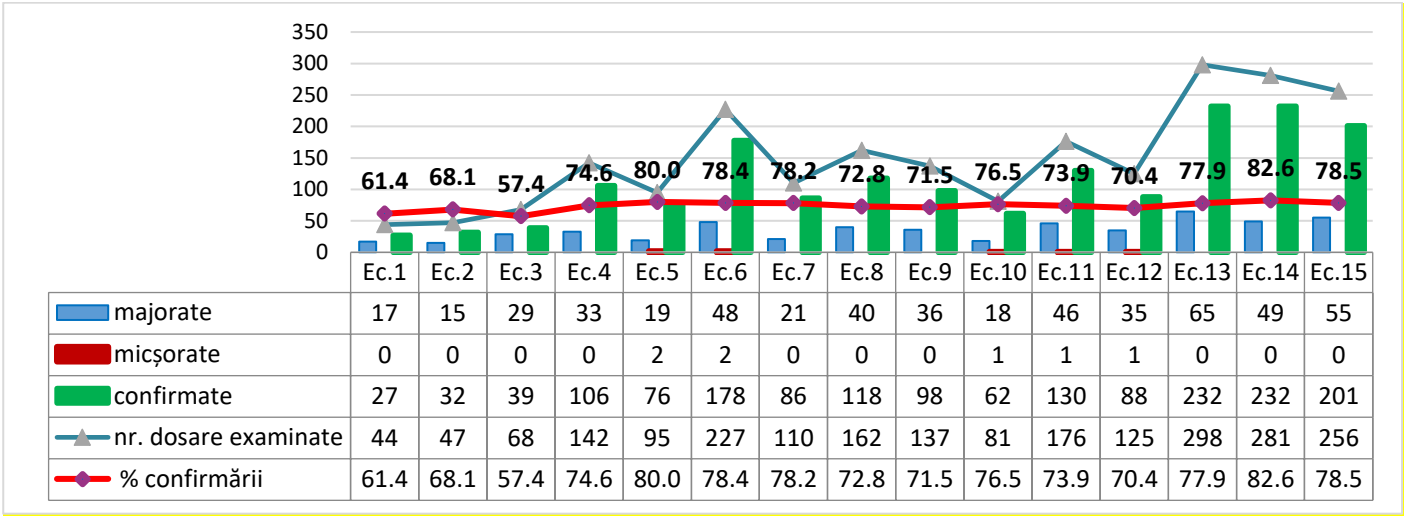
Pe locul patru este echipa nr. 4 – 62 dosare, în 42 cazuri au fost menţinute deciziile, în 4 cazuri deciziile au fost modificate cu majorare şi în 16 cazuri – cu micşorare.

De menţionat, că diferenţa mare a numărului de dosare, examinate ca măsură de control al corectitudinei determinării gradului de dizabilitate pe echipe se explică prin modul de selectare a acestora, prioritar fiind supuse controlului dosarele examinate de către echipele, constituite din experţi, care activează în cadrul Consiliului o perioadă de timp mai scurtă. Această modalitate de selectare a fost aplicată din cauza, că în prezent nu este funcțională modalitatea aleatorie de repartizare pentru examinarea repetată ca măsură de control prin Sistemul Automatizat Asistenţă Socială, prevăzută în actele normative în vigoare.

Totodată, examinînd ponderea confirmării gradelor de dizabilitate din numărul total de dosare examinate ca măsură de control per echipă se constată că cea mai mare pondere 100% se atestă la echipele nr. 1 și nr.3 (echipele pediatrice), ce se explică prin numărul foarte mic de dosare examinate ca măsură de control.

Analiza aceluiași indicator în rîndul echipelor pentru maturi scoate în evidență următoarele: cel mai înalt procent de confirmare a deciziilor se înregistrează la echipele nr.8 – 89,5%; nr.14 – 85%; nr.13 - 81,3%; nr.15 – 76,5%, la celelalte echipe ponderea confirmării variind în limitele 54,4% (ec.7) – 73,8% (ec.6). De menționat, că media per serviciu a ponderi confirmării gradelor de dizabilitate din numărul total de dosare examinate ca măsură de control este 72,4%, comparativ cu 81,2% în anul precedent.

Diagrama nr.22 Migrarea gradelor de dizabilitate urmare examinării repetate a dosarelor în mod de recurs (contestațiile cetățenilor) a. 2021 pe echipe

	Ec.1	Ec.2	Ec.3	Ec.4	Ec.5	Ec.6	Ec.7	Ec.8	Ec.9	Ec.10	Ec.11	Ec.12	Ec.13	Ec.14	Ec.15
majorate	17	15	29	33	19	48	21	40	36	18	46	35	65	49	55
micșorate	0	0	0	0	2	2	0	0	0	1	1	1	0	0	0
confirmate	27	32	39	106	76	178	86	118	98	62	130	88	232	232	201
nr. dosare examinate	44	47	68	142	95	227	110	162	137	81	176	125	298	281	256
% confirmării	61.4	68.1	57.4	74.6	80.0	78.4	78.2	72.8	71.5	76.5	73.9	70.4	77.9	82.6	78.5

Analiza rezultatelor examinării dosarelor de către Serviciile de control al determinării gradului de dizabilitate, urmare contestațiilor cetățenilor în perioada anului 2021 denotă următoarele:

Pe primul loc după numărul de contestații se află echipa 13 - 298 contestații, dintre care în 232 cazuri deciziile au fost confirmate, în 57 cazuri au fost modificate cu majorarea gradelor de dizabilitate

Pe locul doi se plasează echipa 14 - 281 contestații, dintre care în 232 cazuri deciziile au fost confirmate, în 49 cazuri au fost modificate cu majorarea gradelor de dizabilitate;

Pe locul trei se plasează echipa 15 - 256 dosare contestate, dintre care 201 cazuri- cu confirmarea deciziilor, în 55 cazuri au fost majorate gradele de dizabiliutate;

Locul patru în acest clasament este ocupat de către echipa 6 – 227 dosare contestate, în 178 dintre care au fost confirmate deciziile, în 2 cazuri – au fost micşorate gradele de dizabilitate, în 48 cazuri – majorate.

La polul opus al clasamentului se află echipele pediatrice nr.1 – 44 contestații, nr.2 – 47 contestații, nr.3 – 68 cazuri, urmate de echipele nr.10 – 81 cazuri, nr. 5 – 95 contestații, nr.7 – 110 contestații, nr.12 – 125 cazuri.

Totodată, examinînd ponderea deciziilor de confirmare a gradelor de dizabilitate din numărul total de dosare examinate urmare contestațiilor, per echipă, se constată următoarele: cea mai mare pondere de confirmare 82,6% se atestă la echipa nr.14, urmată de echipa nr.5– 80%, pe locul III fiind echipa nr.15 – cu 78,5%; și nr. 6 – 78,4%. Cele mai mici valori al acestui indicator au fost înregistrate la echipa nr.3 – 57,4% și nr.1 – 61,4%, echipa nr.2 – 68,1%, celelalte echipe înregistrînd valori între 70,4% (ec.nr.12) și 71,5% (echipa nr.9), media per Serviciu fiind de 73,4%, la același nivel ca și în anul precedent.

Activitatea Structurilor teritoriale ale Consiliului în perioada anului 2021

În anul 2021 în cadrul Structurilor teritoriale ale Consiliului s-au adresat 56693 persoane, inclusiv 6713 copii și 49980 adulți, dintre care 53877 persoane - pentru depunerea dosarelor pentru determinarea gradului de dizabilitate, 1827 persoane pentru depunerea cererilor de dezacord, 282 cereri pentru eliberarea duplicatelor certificatelor de încadrare în grad de dizabilitate, cu alte solicitări – 597 persoane.

Din rîndul persoanelor, care s-au adresat la Structurile teritoriale - au solicitat determinarea dizabilității 47507 adulți, inclusiv 20084 femei (4054 - adresare primară și 5836 - repetată) și 27423 bărbați (adresare primară – 5836 persoane și repetată – 21587 bărbați), precum și 6370 copii.

Activitatea Biroului de înregistrare și arhivare

Pe parcursul anului 2021 Biroul de înregstrare și arhivare a recepționat în format electronic de la Structurile teritoriale 53877 de Dosare privind determinarea gradului de dizabiitate și capacității de muncă la persoanele adulte și copii repartizate aleatoriu prin Sistemul Informațional Automatizat Asistență Socială către cele 15 echipe din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate.

Dosarele examinate de echipe, în număr total de 54421 au fost întoarse și arhivate.

În perioada de raportare de către Biroul de înregstrare și arhivare au fost expediate în diverse destinații 2 scrisori internaționale, 375 scrisori obișnuite și 59061 scrisori

recomandate, inclusiv și în adresa cetățenilor, conținînd certificatele de încadrare în grad de dizabilitate și programele individuale de reabilitare și incluziune socială, precum și copiile deciziilor privind controlul determinării gradului de dizabilitate persoanelor cărora li s-a determinat gradul de dizabilitate.

Începînd cu luna august 2019 se expediază în format electronic informația referitor la persoanele recunoscute cu dizabilități în adresa Agențiilor teritoriale pentru ocuparea forțelor de muncă în scopul organizării reabilitării profesionale și reintegrării sociale ale persoanelor cu dizabilități.

În anul de raportare au fost invitate prin scrisori recomandate 12 persoane care au solicitat prezența la procesul de determinare a gradului de dizabilitate și 484 persoane, invitate de către Serviciile de control pentru examinare ca măsură de control sau care au contestat deciziile serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate, au fost recepționate pe suport de hîrtie sau în format electronic 2221 cereri de contestare a deciziilor, depuse la Structurile teritoriale ale Consiliului.

Totodată, în adresa Caselor Teritoriale de Asistență Socială, Direcțiile de Asistență Socială, Structurile teritoriale ale Companiei Naționale de Asistență Medicală au fost transmise 52036 cotoare ale certificatelor de dizabilitate în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare.

Activitatea Biroului de înregistrare și arhivare în perioada 01.01.2021-31.12.2021

Structura teritorială	Dosare primite	Inclusiv		Dosare examinate	Inclusiv						Migrarea gradelor de dizabilitate stabilite anterior		
		Adulți	Copii		Adulți			Copii					
					Total	Încadrați	Neîncadrați	Total	Încadrați	Neîncadrați	Majorat	Micșorat	Retras
ANENII NOI	1757	1603	154	1727	1590	1455	135	137	135	2	115	92	51
BASARABEASCA	567	497	70	546	485	428	57	61	57	4	42	28	11
BENDER	82	77	5	81	77	73	4	4	4	0	4	3	0
BOTANICA	2481	2161	320	2488	2169	1856	313	319	313	6	174	130	80
BRICENI	1205	1063	142	1181	1059	942	117	122	117	5	91	69	28
BUIUCANI	1799	1557	242	1774	1552	1333	219	222	219	3	110	93	30
BĂLŢI	1896	1600	296	1859	1584	1323	261	275	261	14	103	97	28
CAHUL	1928	1646	282	1878	1628	1397	231	250	231	19	118	108	66
CAMENCA	6	6	0	6	6	6	0	0	0	0	0	0	0
CANTEMIR	979	854	125	970	859	753	106	111	106	5	53	51	26
CEADÎR-LUNGA	1590	1383	207	1586	1392	1207	185	194	185	9	131	90	80
CENTRU	1064	919	145	1051	914	777	137	137	137	0	88	53	21
CIMIŞLIA	697	628	69	713	646	579	67	67	67	0	36	63	6
CIOCANA	1595	1378	217	1589	1371	1156	215	218	215	3	105	84	24
COMRAT	1341	1133	208	1351	1159	970	189	192	189	3	93	75	42
CRIULENI	1236	1065	171	1220	1064	917	147	156	147	9	92	79	35
CĂLĂRAŞI	1488	1351	137	1483	1354	1226	128	129	128	1	110	82	28
CĂUŞENI	1273	1120	153	1311	1169	1030	139	142	139	3	94	53	36
DONDUŞENI	748	667	81	763	685	610	75	78	75	3	48	56	18
DROCHIA	1482	1285	197	1493	1317	1152	165	176	165	11	124	77	51
DUBĂSARI	561	493	68	556	491	429	62	65	62	3	47	37	7
EDINEŢ	1625	1455	170	1580	1434	1297	137	146	137	9	104	114	33
FLOREŞTI	1982	1755	227	1947	1755	1570	185	192	185	7	155	94	49
FĂLEŞTI	1484	1297	187	1503	1327	1158	169	176	169	7	78	85	36
GLODENI	1100	957	143	1086	959	835	124	127	124	3	71	54	30
GRIGORIOPOL	10	10	0	11	11	11	0	0	0	0	0	1	0
HÎNCEŞTI	1809	1565	244	1809	1585	1369	216	224	216	8	118	120	42
IALOVENI	1674	1421	253	1679	1445	1218	227	234	227	7	93	137	30
LEOVA	872	756	116	874	766	660	106	108	106	2	65	39	17
NISPORENI	995	865	130	977	859	743	116	118	116	2	66	64	14
OCNIŢA	1154	1000	154	1116	992	875	117	124	117	7	69	68	33

ORHEI	2240	1942	298	2180	1915	1655	260	265	260	5	136	149	46
REZINA	1030	916	114	1019	910	804	106	109	106	3	81	44	40
RÎBNIŢA	41	40	1	43	42	41	1	1	1	0	3	1	0
RÎŞCANI	1243	1102	141	1287	1150	1021	129	137	129	8	87	71	32
RÎŞCANI (Chişinău)	1743	1472	271	1726	1475	1227	248	251	248	3	136	93	38
SLOBOZIA	26	24	2	26	25	24	1	1	1	0	0	0	0
SOROCA	2011	1787	224	1984	1779	1581	198	205	198	7	168	109	66
STRĂŞENI	1873	1615	258	1868	1623	1383	240	245	240	5	130	115	51
SÎNGEREI	2232	1984	248	2221	2002	1793	209	219	209	10	186	113	75
TARACLIA	926	823	103	916	823	736	87	93	87	6	77	50	49
TELENEŞTI	1585	1400	185	1575	1408	1246	162	167	162	5	107	88	52
TIRASPOL	53	51	2	52	50	48	2	2	2	0	5	0	1
UNGHENI	2223	1904	319	2196	1912	1632	280	284	280	4	117	137	38
VULCĂNEŞTI	393	347	46	400	356	315	41	44	41	3	37	25	16
ŞOLDĂNEŞTI	1085	958	127	1071	963	859	104	108	104	4	71	58	54
ŞTEFAN VODĂ	1011	850	161	980	841	704	137	139	137	2	69	59	22
TOTAL	**58195**	**50782**	**7413**	**57752**	**50978**	**44424**	**6554**	**6774**	**6554**	**220**	**4007**	**3308**	**1532**

Concluzii:

1. În anul 2021 se atestă scaderea cu 10% a numărului total de persoane recunoscute cu dizabilități, precum și creșterea ponderii acestora din numărul total de adresări cu 0,2%. În anul 2021, comparativ cu anul 2020, s-a micșorat cu 8,8% numărul persoanelor adulte încadrate în grad de dizabilitate, iar numărul copiilor, recunoscuți cu dizabilități s-a micșorat cu 18%.
2. În anul de referință numărul total al persoanelor adulte și copii (primari și repetați) neîncadrați în grad de dizabilitate, comparativ cu anul 2020 a scăzut cu 13%.
3. În anul 2021, comparativ cu anul 2020, în rîndul persoanelor adulte cu dizabilități se constată o majorare a ponderii dizabilității primare și repetate fără termen de reexaminare cu 3.3% și, respectiv, cu 2.6%.
4. Analiza dizabilității primare în rîndul persoanelor adulte în anul 2021 comparativ cu anul 2020, denotă următoarele: în anul 2021, în structura dizabilității primare predomină gradul mediu, fiind urmat de gardul accentuat și gradul sever, comparativ cu 2020 unde predomina gradul accentuat.
5. Analiza structurii dizabilității primare conform nozologiilor la persoanele de peste 18 ani în anul de referință denotă prevalența tumorilor – 19,6%, pe locul II sunt bolile aparatului circulator – 17,9%, pe locul III – se plasează bolile sistemului osteoarticular și țesutului conjunctiv -16,3%, 47,3% dintre care constituie artrozele și 31,9% - bolile degenerative ale coloanei vertebrale, locul IV este ocupat de Bolile sistemului nervos – au determinat o pondere de 7,5 % din dizabilitatea primară la adulți.
6. În anul 2021 a scăzut ponderea modificării cu majorare cu 0,4%, cu micșorare – cu 2,2%, cu anularea gradelor de dizabilitate a suportat o descreștere cu 1,3%.
7. În anul 2021 pe I loc se plasează Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente, ce constituie 40,5% din numărul total persoane adulte recunoscute cu dizabilităţi (primari şi repetaţi), pe locul II se află Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator–18,3%, Afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin deţin locul III - 18%, Afectările mintale se plasează pe locul IV - 7,2%, urmate de Afectările urogenitale și de reproducere (5%) și Afectările senzoriale de vedere (4,9%) și Afectări ale pielii și structurilor aferente 3,6% și Afectări senzoriale de auz - 0,7%.
8. În perioada a.2021 echipele din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate au eliberat persoanelor adulte, care au fost recunoscute cu dizabilități (primar și repetat) în total 239201 de recomandări în Programele individuale de reabilitare şi incluziune socială (anexă la Certificatul de dizabilitate), inclusiv: 43950 de cazuri a fost recomandat Tratament şi supraveghere la medicul de familie și în 43852 cazuri - Tratament şi supraveghere la specialist de profil; în 29176 cazuri –Reabilitare medicală și în 14675 cazuri – Kinetoterapie, în 17663 cazuri - Adaptarea locului de muncă, inclusiv tehnologii, echipamente etc.; Muncă la domiciliu – în 5197 cazuri; Suport/asistare la angajarea în cîmpul muncii la 1633 persoane, Orientare profesională –2721 persoane, Asistenţă personală – la 3514 persoane, în 947 cazuri a fost recomandată Echipa mobilă, Centru de plasament temporar la 40 persoane și la 148 a fost recomandat Respiro.

9. Analiza comparativă a structurii dizabilității primare la persoane 0-18 ani în anii 2020-2021 denotă diminuarea cu 1,5% a ponderii persoanelor recunoscute primar cu grad de dizabilitate de la 94,7% pînă la 93,2% și creșterea ponderii procentuale a persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate de la 5,3% în a.2020 pînă la 6,8% în anul 2021.

10. În anul 2020 - I loc le revine tulburărilor mentale și de comportament 31,3%, pe locul II s-au plasat malformațiile congenitale deformaţiile şi anomaliile cromosomiale – 21,9%, Locul III revine patologiilor sistemului nervos – 13,1%, locul IV se plaseaza Bolile endocrine, de nutriție și metabolism – 8,2%, urmate de Tumori-73 (4,9%) cazuri, patologiile sistemului osteo-articular, muşchilor şi ţesutului conjunctiv – 64 (4,3%) cazuri, bolile ochiului și anexelor sale – 55 cazuri (3,7%).

11. În anul 2021 ponderea gradului accentuat și gradului mediu a crescut - cu 0,9% și respectiv cu 3,0%, a gradului sever s-a micșorat cu 3,9% comparativ cu a.2020.

12. Analiza dizabilităţii copiilor în vârstă de 0 – 17 ani 11 luni 29 zile (locuitori urbani şi rurali, primari şi repetaţi) în anul 2021 denotă următoarele: pe I loc se plasează Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente - 31,9%, pe locul II se află Afectările mintale –24,4%, Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator - 16,3% se plasează pe locul III, Afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin –12,3% deţin locul IV, fiind urmate de Afectări urogenitale și de reproducere (5,5%), Afectările senzoriale de vedere 4,8% și Afectări ale pielii și structurilor aferente pielii –2,0%, Afectări senzoriale de auz - 3,0%.

13. În perioada a.2021 copiilor recunoscuți cu dizabilități (primar și repetat) au fost oferite în total 57712 de recomandări în Programele individuale de reabilitare şi incluziune socială, inclusiv: în 3021 de cazuri a fost recomandat Tratament şi supraveghere la medicul de familie și în 6006 cazuri - Tratament şi supraveghere la specialist de profil; în 5929 cazuri au fost oferite recomandații de Reabilitare medicală și în 2289 cazuri – Kinetoterapie, la 5544 persoane a fost recomandată Psihoterapia, la 226 copii – recomandată Intervenția timpurie și 349 cazuri - Mijloace asistive, Asistenţă personală – la 957 persoane, Plasament familial a fost recomandat la 5 persoane, în 69 cazuri a fost recomandată Echipa mobilă, Centru de plasament temporar la 11 persoane și la 303 a fost recomandat Respiro, Consiliere şi asistenţă psihologică, terapie psihologică – la 4522 copii, Educaţia în instituţia de învăţământ la 5644 copii, Program individual de educaţie fizică – în 5515 cazuri. Adaptarea accesului şi spaţiului interior al instituţiei de învăţământ a fost recomandat la 522 de copii cu dizabilități, Consiliere şi asistenţă logopedică - la 2053 copii, la 1492 copii a fost recomandată Asistenţă în învăţare din partea cadrului didactic de sprijin, Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică în 2124 cazuri și în 4522cazuri - Consiliere şi asistenţă psihopedagogică.

14. Analiza activităţii Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate în anii 2018-2021 denotă o majorare considerabilă a numărului de dosare, examinate în mod de recurs: în 2019 – de circa 3 ori, în 2020 si 2021 continuind sa crească, comparativ cu anul 2019 de la 2108 pînă la 2248 dosare în anul 2021.

15. Analiza comparativă a ponderii confirmării gradelor din total dosare examinate repetat în mod de recurs și în mod de control în anii 2019-2021 scoate în evidență trendul de creștere a acestui indicator în mod de recurs de la 56% la 78-77% și în mod de control de la 54% la 68% în perioada de referință. Acest lucru poate fi explicat prin creșterea nivelului de cunoștințe și a competenței în domeniu a experților din cadrul Serviciului de determinare a gradului de dizabilitate

16. În anul 2021 media per serviciu a ponderi confirmării gradelor de dizabilitate din numărul total de dosare examinate ca măsură de control este 72,4%, comparativ cu 81,2% în anul precedent, ponderea deciziilor de confirmare a gradelor de dizabilitate din numărul total de dosare examinate urmare contestațiilor, per echipă de asemenea este în creștere, astfel -în anul de referință media per Serviciu a este de 73,4%, la același nivel ca și în anul precedent.

Perspective pentru anul 2022:

1. Pilotarea în continuare, cu implementarea ulterioară a Criteriilor de determinare a dizabilităţii la copii (0-18 ani) va permite creșterea calității determinării gradului de dizabilitate la această categorie de populație.
2. Actualizarea Criteriilor de determinare a dizabilităţii la adulți în conformitate cu Clasificarea Internaţională a Funcţionării, Dizabilităţii şi Sănătăţii și pilotarea acestora în cadrul Consiliului.
3. Revizuirea standardelor normative și metodologiilor utilizate în prezent pentru determinarea dizabilității în vederea ajustării sistemului actual de clasificare a dizabilității la cel internațional.
4. Instruirea formatorilor, care urmează ulterior să instruiască experții în vederea aplicării Criteriilor de determinare a dizabilităţii la adulți în conformitate cu Clasificarea Internaţională a Funcţionării, Dizabilităţii şi Sănătăţii.
5. Implementarea noului Sistem Informațional „Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă”, care în prezent se află la etapa de pilotare.
6. Inițierea creării Registrului electronic a persoanelor cu dizabilități din Republica Moldova.
7. Consolidarea Arhivei instituționale a Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă.
8. Formarea şi perfecţionarea continuă ai angajaților instituției.
9. Organizarea și participarea la activitățile științifice naţionale şi internaţionale